

ŠOLA ZA ČASTNIKE
21. GENERACIJA
SPECIALIZACIJA PEHOTA

ZAKLJUČNA NALOGA

**PRIMERI DELOVANJA VOJSKA ZDA IN VELIKE BRITANIJE V
AFGANISTANU DO NIVOJA VODA**

Kandidat, slušatelj: Desetnik Jernej Alič

Mentor: Stotnik Aleš Kunstelj

Maribor, september 2010

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

Slovenska vojska

Poveljstvo za doktrino, razvoj,
izobraževanje in usposabljanje

Šola za častnike

Številka:

Datum:

ZAKLJUČNA NALOGA

PRIMERI DELOVANJA VOJSKA ZDA IN VELIKE BRITANIJE V AFGANISTANU DO NIVOJA VODA

Kandidat, slušatelj: Desetnik Jernej Alič

Mentor: Stotnik Aleš Kunstelj

Maribor, september 2010

Engelsova ulica 15, 2111 Maribor
Telefon: 02 332 2227, Fax: 02 332 1035, E-pošta: pdriuors.si
Identifikacijska št. Za DDV: (SI) 47978457, MŠ: 5268923, TTR: 0110-6370191114

POVZETEK

Leta 2001 se je svet spremenil. Amerika je doživela teroristični napad neverjetnih razsežnosti. Kot povračilo za smrt 3000 svojih prebivalcev, so se ZDA odločile napasti domnevnega krivca v Afganistanu, Osamo bin Ladna, ter ga pripeljati pred sodišče in strmoglaviti kruti talibanski režim ter prebivalcem omogočiti normalno življenje. Kot je kazalo na začetku, naloga ne bo težka, saj talibanski borci niso bili kos koalicijskim silam. Toda uporniki so se umaknili v varno zavetje Pakistana, kjer so se okrepili in tudi ob pomoči borcev iz Iraka začeli napadati koalicijske sile. Uporabljena je bila nova taktika samomorilskih napadalcev ter improviziranih eksplozivnih sredstev in tudi uporniški borci so bili veliko bolje izurjeni. Sedaj je vprašanje, ali zavezniške sile v Afganistanu čaka enak konec, kot so ga doživele ruske sile dve desetletji nazaj.

Ključne besede: Afganistan, Talibani, Pakistan, koalicijske sile, ZDA, Velika Britanija

SUMMARY

In the year 2001, the world changed. America was a victim of a terrorist attack of unbelievable magnitude. As a retaliation of its 3000 dead citizens, USA decided to attack Afghanistan and bring to justice the main suspect for the attack, Osama bin Laden, to bring down the cruel Taliban regime and offer its citizens a new and better life. At first, the mission looked easy as the Taliban fighters were no match for the coalition forces. But the insurgents retreated to the safe areas of Pakistan, where they recuperated and with the help from Iraqi insurgents started to attack the coalition forces. New tactics of suicide and IED attacks were used and the insurgents were trained much better than before. The question now is, if the same faith awaits the coalition forces as it did the Russian forces two decades ago.

Key words: Afghanistan, the Taliban, Pakistan, coalition forces, USA, Great Britain

KAZALO

POVZETEK.....	ii
SUMMARY.....	iii
1 UVOD.....	1
1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE.....	1
1.2 NAMEN IN CILJ RAZISKAVE.....	1
1.3 METODE DELA.....	2
1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE.....	2
2 AFGANISTAN.....	3
2.1 ZNAČILNOSTI.....	3
2.2 ZGODOVINA NASILJA V AFGANISTANU.....	4
3 UPORNIŠTVO V AFGANISTANU.....	6
3.1 UPORNIŠKA STRUKTURA.....	6
3.1.1 Talibani.....	6
3.1.2 Hezb-i-Islami.....	6
3.1.3 Tuji borci.....	7
3.1.4 Plemena.....	7
3.1.5 Kriminalne skupine.....	7
3.2 DELOVANJE UPORNIKOV.....	7
3.3 PODPORA UPORNIŠKEMU DELOVANJU.....	8
3.3.1 Podpora držav.....	8
3.3.2 Podpora džihadistov.....	9
4 PROTIUPORNIŠKE SILE.....	10
4.1 AFGANISTANSKE SILE.....	10
4.1.1 Afganistanska policija (ANP).....	10
4.1.2 Afganistanska vojska (ANA).....	10
4.1.3 Ostale afganistanske varnostne sile.....	11
4.2 KOALICIJSKE SILE.....	12

4.2.1	Izgradnja avtonomnih zmogljivosti.....	12
4.2.2	Operacije proti upornikom	12
4.2.1.1	<i>Pristop »očisti, obdrži, razširi«</i>	13
4.2.1.2	<i>Uporaba bojnih patrolj in vpadov</i>	13
4.2.1.3	<i>Uporaba bližnje zračne podpore</i>	13
4.2.1.4	<i>Poveljevanje in kontrola</i>	13
4.2.1.5	<i>Obveščevalni podatki</i>	14
4.2.3	Informacijske operacije.....	14
4.2.4	Sodelovanje s koalicijskimi partnerji	15
4.2.5	Civilno-vojaško sodelovanje	15
5	PRIDOBIVANJE PLEMEN	16
6	TEŽAVE AMERIŠKE VOJSKE NA TERENU.....	18
7	DELOVANJE AMERIŠKE VOJSKE NA TERENU	20
7.1	PRIMER IZVIDNIŠKE PATRULJE	20
7.2	AMERIŠKA ZASEDA NA HITRO ROKO	21
7.3	BITKA ZA TAKUR GHAR.....	22
8	DELOVANJE BRITANSKE VOJSKE NA TERENU.....	25
9	ZAKLJUČEK	30
	PRILOGE	32
	LITERATURA.....	35
	IZJAVA O AVTORSTVU.....	36

1 UVOD

1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE

11. septembra 2001, se je svet za vedno spremenil. Teroristična mreža Al Kaida je izvedla teroristično akcijo, v kateri ji je uspelo porušiti slavna stolpa WTC, uničiti del Pentagona, še eno letalo pa je strmoglavilo v Pennsylvaniji, ko naj bi se potniki uprli. V napadih je umrlo 3.000 ljudi, ZDA pa so se odločile maščevati napade in kaznovati domnevnega organizatorja, Osamo bin Ladna. Ta naj bi se s svojimi pristaši skrival v Afganistanu, kjer je imela Al Kaida, ob podpori talibanskega režima, svoje centre za usposabljanje teroristov.

Amerika je zato ob podpori zaveznikov 7. oktobra 2001 napadla Afganistan in s pomočjo Severnega zavezništva hitro strmoglavila talibanski režim in ga pregnala v Pakistan ter neprehodno hribovje Tore Bore. Toda čeprav so ameriške sile afganistanskemu narodu obljubljale obnovo, demokracijo in svobodo, ki je pod Talibani niso poznali, so se preveč osredotočili na lov za teroristi Al Kaide in pa kmalu tudi na prihajajočo vojno v Iraku. To pa je povzročilo, da se je zanemarilo proces obnove in gradnje Afganistana, poleg tega pa z odhodom večjega dela enot in sredstev v Irak tudi omogočilo Talibanom, da brez oviranja reorganizirajo svoje sile in začnejo vojno s zavezniki.

Zato sem se odločil, da v sledeči zaključni nalogi predstavim načine delovanja glavnih zavezniških sil, ZDA in Velike Britanije v boju proti uporniškim silam. Te pa niso le Talibani, kot je vsesplošno mišljenje, ampak tudi druge skupine, ki jih bom omenil v nalogi. Da pa se sploh lahko razume celoten spopad, je treba opisati tudi ozadje, zgodovino in glavne akterje tega spopada.

Opisal bom tudi težave, s katerimi se srečujeta obe zavezniški vojski v Afganistanu in rešitve, ki jih je možno izpeljati. Kako pa lahko vse te težave in njihove možne rešitve ter primere, ki bodo opisani v nalogi, uporabimo mi? To bom opisal v zaključku, kjer bom poskusil izkušnje teh, sicer veliko večjih vojsk, prenesti na naše razmere in poiskati možne rešitve, ki bi izboljšale delovanje naše vojske v Afganistanu.

1.2 NAMEN IN CILJ RAZISKAVE

Namen in cilj raziskave je analizirati in na realnih primerih prikazati delovanje ameriške in britanske vojske v boju proti upornikom v Afganistanu ter opisati napake in možne rešitve tega delovanja. Poleg tega pa uporabi tudi ozadje, ki omogoči lažje razumevanje učinkovitosti oziroma neučinkovitosti koalicijskih sil.

Temeljna hipoteza zaključne naloge je, da koalicijske sile izgubljajo boj z uporniki.

Delovne hipoteze zaključne naloge pa so, da koalicijske sile vojno izgubljajo, ker:

- a) so premalo koordinirane med seboj,
- b) izgubljajo podporo prebivalstva,
- c) ne morejo nadzorovati južne meje.

Za potrebe preverjanja hipotez je potrebno analizirati trenutno dogajanje v Afganistanu. Kako uspešen je boj proti upornikom? Kaj se lahko naučimo iz realnih primerov spopadov? Kdo sploh so uporniki in kako se borijo? Na kakšen način se jim lahko odvzame podpora in pobuda, ki jo trenutno imajo?

Cilj naloge je, da se odgovori na čim več teh vprašanj in se tako sestavi nek odgovor na hipotezo, ki lahko pomaga tudi našim fantom, ki v Afganistanu prevzemajo vedno bolj odgovorne naloge.

1.3 METODE DELA

Ob začetku sistematičnega preučevanja teme se soočimo z mešanico relevantnih primarnih virov in manj relevantnih terciarnih analiz in mnenj o delovanju koalicijskih sil v Afganistanu, ki so medijsko precej dobro pokrite. Jedro zaključne naloge predstavlja analiza težav koalicijskih sil in primeri njihovega delovanja ter opis uporniškega delovanja v Afganistanu. V analizi sem uporabil številne publikacije strokovnjakov o tej temi ter novinarske opise delovanja in spopadov v Afganistanu. Opazno je veliko virov iz področja vojnega in raziskovalnega novinarstva. Za internetne vire je na splošno značilna prehodnost, zato je za kasnejšo analizo nujno njihovo zajemanje in shranjevanje. Če je le mogoče, je potrebno vse informacije preveriti še v alternativnih virih in v tem primeru se nanje lahko zanesemo. V splošnem pri preučevanju teme uporabimo pristop selektivne izbire informacij ter njihove sinteze v obliki, ki nam dovoljuje preverjanje naših izhodiščnih predpostavk in postavljanje ustreznih zaključkov.

Metodologija, ki jo bom uporabil je naslednja:

- analiza in interpretacija sekundarnih virov,
- analiza in interpretacija primarnih virov,
- analiza internetnih virov,
- analiza posameznih primerov,
- povzetki analiz in preverjanje izhodiščnih predpostavk.

1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

Zaključna naloga je sestavljena iz uvodnega dela s predstavitev Afganistana kot samega kraja spopada in njegovih glavnih lastnosti (geografske in narodnostne sestave). V samem jedru naloge so opisane vse strani udeležene v vojni in njihov način delovanja ter težave s katerimi se srečujejo pri delovanju. Ob koncu jedra pa so predstavljeni tudi načini delovanja obeh glavnih držav, Združenih držav Amerike in Velike Britanije. V zaključnem delu je umeščen zaključek z glavnimi ugotovitvami ter verjetnimi izboljšavami ter predlogi.

2 AFGANISTAN

2.1 ZNAČILNOSTI

Islamska republika Afganistan je 635.225 km² velika država Srednje Azije, ki na zahodu meji na Iran, na jugu in vzhodu na Pakistan ter na severu na Turkmenistan, Uzbekistan in Tadžikistan. Čeprav že nekaj desetletij ni bilo opravljenega popisa prebivalstva, se to ocenjuje na okoli 26 milijonov. Od teh je največ Paštunov – 40%, nato Tadžikov – 25%, Hazarov – 19% in ostalih, manjših narodnostnih skupin.

Drugače je Afganistan država samo na zemljevidu. Vladajo mu, bolj kot centralna vlada v Kabulu, plemena in njihovi poglavarji, domačini pa ne poznajo nobene nacionalne ali državne pripadnosti. Ni jim mar za državne institucije in za teritorialna načela. Skrbi jih le za po krvnem sorodstvu združena plemena in vaške skupnosti. Tudi družbena moč je v rokah raznih lokalnih, plemenskih in vojaških poglavarjev.

Skoraj 90% Afganistancev živi na podeželju in velik del svojih polj namenijo proizvodnji opija in marihuane (proizvede kar 75% svetovne proizvodnje opija). Domačini tudi zelo redko zapuščajo svoje vasi in plemenska območja in so zato tudi precej nezaupljivi do tujcev. Vsaka vaška skupnost ima oborožene pripadnike, ki sestavljajo vaške ali plemenske milice, ki jim poveljuje izključno poglavar. Milice branijo svoje ozemlje in se občasno podajajo na roparske pohode proti sovražnikovim skupnostim. Z roparskimi pohodi poglavar poplača bojevnikom za njihovo vojno službo, del plena pa obdrži sam.

Mesta so se pojavila tam, kjer so bila območja primerna za razvoj poljedelstva. Večja mesta so Kabul, Kandahar, Herat, Mazar – i – Šarif, Džalalabad, Konduz, Talokan in Fejzbad. Ljudje v mestih živijo od obrti in trgovine. Trgovci so edini ljudje v Afganistanu, ki potujejo in so zato tudi pomemben vir informacij, saj v državi ni časopisov, le redki imajo radijski ali televizijski sprejemnik (Areh 2002, 25-28).

Že same geografske značilnosti države še dodatno povečujejo to ločenost prebivalstva. Afganistan je namreč ločen z gorami Hindukuša, ki se raztezajo od severa proti jugu. Tako na jugu prebiva večina Paštunov in paštunsko govorečega prebivalstva, na severu perzijske in turške etnične skupine. Sam Hindukuš poseljujejo Hazari in Tadžiki. Na skrajno severno-vzhodnem delu Pamirsko gorovje meji na Kitajsko, Tadžikistan in Pakistan. Za ta del je značilna težka prehodnost in veliko število različnih etničnih skupin, ki živijo na težko dostopnih krajih.

Na južnem delu Hindukuša leži Kabul, ki je zaradi združitve večjega števila dolin na tem območju najboljše poljedelsko razvit. Zahodni in vzhodni Afganistan zaključujeta tako imenovano Iransko planoto – ravno, pusto in z malo mesti ter redko posejanim prebivalstvom. Ta del je znan kot puščava, z le eno oazo – Heratom. Severno od Hindukuša se pričenjajo gole centralno azijske stepe, ki segajo vse do Sibirije in je za njih značilna ekstremna klima in teren. Na vzhodnem delu Afganistana leži še manjša gorska veriga imenovana Suleman, ki leži ob meji s Pakistanom in je na obeh straneh poseljena s Paštuni (Rashid 2010, 7-8).

2.2 ZGODOVINA NASILJA V AFGANISTANU

Vojne v Afganistanu imajo že dolgo zgodovino. Samo v zadnjih treh desetletjih, so se v tej državi zgodili štiri veliki spopadi. Prvi je bil upor mudžahedinov proti okupaciji Sovjetske zveze med leti 1979 in 1994, po umiku SZ smo med leti 1994 in 2001 pričali vzponu talibanskega režima in njegovim spopadom z nasprotniki (Severno zavezništvo). Tretji spopad je bilo strmoglavljenje Talibanov s strani ZDA in njenih zaveznikov leta 2001, zadnji, ki še vedno poteka, pa je povratek Talibanov leta 2002 (Jones 2008 26).

Sovjeti so se v boju z mudžahedinskimi uporniki srečali s podobnimi težavami, kot jih imajo tudi sedaj zavezniške sile. Bili so uspešni pri nadzoru večjih mest v državi, a jim ni nikoli uspelo doseči nadzora nad podeželjem, kar je dalo mudžahedinom priložnost, da so tam črpali svojo moč in pridobivali podporo ruralnega prebivalstva. Poleg tega, je bil pomemben še en faktor, ki tudi v današnjem času igra pomembno vlogo v tem konfliktu – Pakistan. Ta mejna država je mudžahedinom priskrbela denar, orožje, usposabljanje in varno zatočišče. Kar je tu najbolj ironično, je to, da je Pakistan to počel s pomočjo ZDA. Ker so se sovjetske žrtve vedno bolj kopičile (15.000 mrtvih in 500.000 ranjenih), se je SZ leta 1994 umaknila iz Afganistana in za sabo pustila popolnoma razdejano deželo. Ustvarilo se je več različnih politično verskih frakcij znotraj mudžahedinskih sil, ki so se začele med seboj bojevati za oblast.

Kabul in severno-vzhodni del države je nadzorovala večinoma tadžikovska vlada pod vodstvom predsednika Burhanuddina Rabbanija, tri province na zahodu in centrom v Heratu je nadzoroval Ismael Khan, vzhodno ob Pakistanski meji je tri Paštunske province nadzorovala Šura mudžahedinskih poveljnikov v Jalalabadu, majhno regijo na jugu in vzhodu pa je nadzoroval Gulbuddin Hikmetyar. Južni Afganistan in Kandahar so si med seboj delili bivši mudžahedinski vojaški poveljniki, ki so po lastni volji ropali prebivalstvo. V centru države so prevladovali Hazari. Južna paštunska plemena pa so se bojevala med seboj za ekonomsko in plemensko prevlado (Jones 2008, 26-27; Rashid 2007, 21).

V času teh bojev, se je leta 1994 na jugu države pojavilo novo gibanje, ki je hitro prevzelo nadzor nad mestom Kandahar in sosednjimi provincami – Talibani. Taliban je ime za učenca Islama in s tem imenom so se poskušali ločiti od strankarske politike Mudžahedinov in naznaniti novo gibanje, ki se bolj bori za očiščenje družbe, kot pa za pridobitev moči. Večina njihovih pripadnikov je bila mobilizirana v islamskih teoloških šolah (Madrassah) v afganistanskih begunskih taboriščih na severovzhodu Pakistana. Prebivalstvo jih je sprva pozitivno sprejelo (njihove zmage so Paštunom vračale upanje v paštunsko nadvlado Afganistana), kar jim je tudi omogočilo hitro napredovanje in zavzetje kar devetih provinc od trinajstih do februarja 1995, leta 1996 pa zavzetje Kabula. Tu so bili sprva pozdravljeni kot osvoboditelji in večina jim je spregledala javno linčanje nekdanjega komunista in predsednika Najibullaha, ki je živel pod varovanjem Združenih narodov. Treba je tudi poudariti, da so Talibani že takrat uživali podporo Pakistana in Savdske Arabije.

Edino nezavzeto ozemlje je bilo leta 2001 področje, ki ga je nadzorovalo Severno zavezništvo pod poveljstvom Ahmeda Shaha Massouda, ki je bil ubit v samomorilskem napadu, le dva dni pred terorističnimi napadi v ZDA. Talibani so uvedli strogo islamsko širiatsko pravo, Afganistan pa je postal vadišče za džihadiste in teroriste ob podpori Al Kaide (Jones 2008, 28-30; Rashid 2010, 5,23).

Po terorističnih napadih 11. septembra 2001 so ZDA z zavezniki sprožile operacijo Trajna svoboda (Enduring freedom) in ob podpori Severnega zavezništva strmoglavile talibanski režim in začele z obnavljanjem uničene države in poskusile z vzpostavitvijo demokracije. Talibani so bili ob napadu močno dotolčeni, saj naj bi med boji izgubili med 8.000 in 12.000

mož, kar je bilo kar 20% vseh sil, poleg tega so imeli še dvakrat več ranjenih in 7.000 ujetih borcev. A zaveznikom kljub temu ni uspelo, da bi jih dokončno uničili. Nekaj tednov po zmagi so se ZDA že začele pripravljati na ofenzivo na Irak. Prav tako so iz ključnih točk v Afganistanu umaknili specialne sile, ki so lovile preživele pripadnike Al Kaide. Da bi zapolnili pomanjkanje sil, so se pogodili z vojaškimi poveljniki Severnega zavezništva, ki jih ljudstvo ni dobro sprejemalo, saj so jih ti terorizirali ter se vpletali v kriminalne posle. ZDA pa so nadaljevale z bombardiranjem, ki so ubila tudi precej Paštunskega civilnega prebivalstva, kar je povzročilo jezo Paštunov do ZDA in posledično tudi odtujenost Paštunov na jugu, kar so Talibani znali s pridom izkoristiti (Rashid 2007, 222-223).

Tako so okrepljeni Talibani spomladi in poleti leta 2002 že začeli s prvimi ofenzivnimi operacijami proti zaveznikom in novi afganistanski vladi. Od takrat se je intenziteta uporniškega delovanja le še povečevala (Jones 2008, 29-30).

3 UPORNIŠTVO V AFGANISTANU

3.1 UPORNIŠKA STRUKTURA

Upornišтво v Afganistanu ne predstavljajo le Talibani. Na področju države deluje kar šest različnih skupin, ki se borijo za različne interese. Talibani, Hezb-i-Islami (ta skupina deluje večinoma na severnem delu države), mreža Haqqani (deluje v osrednjem delu Afganistana), tuji borci (večinoma Arabci in centralni Azijci), pripadniki afganistanskih in pakistanskih plemen ter kriminalne skupine (najbolj so aktivne na jugu). Te skupine sicer sodelujejo na taktični in strateški ravni, a nimajo skupnega poveljstva (Jones 2008, 37).

3.1.1 Talibani

Precej talibanskih borcev se proti zaveznikom bori le občasno, drugače pa so le navadni kmetje, ki skrbijo za svoja polja in kmetije. Kljub temu se predvideva, da je stalnih borcev nekje med 5.000 in 10.000. Talibani se tradicionalno delijo na dva nivoja. Prvi nivo sestavljajo glavni voditelji skupaj z glavnimi vojaškimi in političnimi poveljniki. Drugi nivo predstavljajo sami borci, ki so, kot rečeno, deljeni na tiste, ki se borijo le občasno, ter tiste, ki so »redni« borci. V nasprotju z miselnostjo nekaterih, to niso samo borci za džihad. Večina se jih proti zaveznikom bori za denar, zaradi jeze ob izgubi domačih ob zavezniških napadih, nekateri pa samo nasprotujejo trenutni afganistanski oblasti (Jones 2008, 38-41).

3.1.2 Hezb-i-Islami

Hezb-i-Islami je skupina nekaj sto borcev, katerih glavni cilj boja je strmoglaviti vladajočo oblast v Kabulu in za vodjo postaviti svojega voditelja Hekmatyarja, ki je sicer pašunskega porekla in je že bil afganistanski premier med leti 1993 in 1994. Skupina, ki so jo že med hladno vojno podpirale ZDA se je sedaj odkrito povezala z Al Kaido in Talibani v boju proti zavezniškim silam (Jones 2008, 41).

Tako Talibani kot Hezb-i-Islami so si organizacijsko zelo podobne. Obe imata ohlapno organizacijsko strukturo, ki je sestavljena iz štirih skupin: logistična podpora, finančna in politična podpora, gverilci ter poveljniki (Jones 2008, 41).

Logistična podpora oskrbuje borce z vsemi potrebnimi zalogami (vodo, hrano, strelivom, opremo), pridobiva potrebne obveščevalne informacije, vodi sanitetno oskrbo, izvaja protiobveščevalno dejavnost, rekrutira nove borce oziroma podpornike, skrbi za pridobivanje in vzdrževanje opreme in dela s komunikacijskimi sistemi.

Finančna in politična podpora se osredotoča na pridobivanje denarja in ostalih načinov podpore s strani vladnih in nevladnih virov ter vzpostavljanje političnih vezi z prijateljskimi vladami, plemenskimi voditelji in ostalimi skupinami. Hkrati tudi rekrutira nove borce v madrasah in plemenih v tujih državah (Jones 2008, 42).

Gverilci so oboroženi člani uporniških skupin, ki izvajajo vojaške in paravojaške operacije. Hkrati tudi plačujejo, predvsem mladim domačinom, da izvajajo akcije na najnižjem taktičnem nivoju.

Poveljniki zagotavljajo strateško organizacijo delovanja. Za razliko od zahodnih vojsk ne izvajajo poveljevanja in kontrole na tradicionalen vojaški način, saj imajo gverilci možnost, da na terenu velikokrat delujejo taktično in operativno povsem samostojno (Jones 2008, 42).

3.1.3 Tuji borci

Borci, ki so prišli na pomoč afganistanskim upornikom so sestavljeni iz ohlapno združenih enot muslimanskih ekstremistov, med katerimi so tudi pripadniki Al Kaide. V njihovih vrstah najdemo predvsem borce iz dveh področij, Kavkaza in centralne Azije (Čečene, Uzbeke in Tadžike) ter Arabce (Savdijce, Egipčane in Libijce). Večina teh borcev je posredno ali neposredno povezana z Al Kaido (Jones 2008, 43). Tuji borci so bili v večini primerov tudi precej bolj opremljeni, izurjeni in motivirani kot talibanski borci in so igrali pomembno vlogo kot inštruktorji in nadomestni poveljniki talibanskim enotam na terenu (Jones 2008, 46).

3.1.4 Plemena

Večje število afganistanskih in pakistanskih plemen, predvsem paštunskih, je že na samem začetku vzpostavilo zavezništvo z uporniški skupinami in jim nudilo podporo. Še posebej se je ta pojav kazal na območju province Waziristan ob afganistansko-pakistanski meji, kjer so si Talibani ravno zato vzpostavili tudi dobro mrežo podpornikov džihada. Pomembno podporo jim dajejo tudi plemena Ghilazai in Durrani (Jones 2008, 46).

3.1.5 Kriminalne skupine

S Talibani deluje tudi večje število kriminalnih skupin, ki se ukvarjajo predvsem s trgovino s prepovedanimi drogami. To sodelovanje je še posebej močno ravno v provinci Helmand, kjer imajo Britanci največ težav in posledično tudi žrtev. Talibani imajo od tega sodelovanja več pozitivnih koristi. Kot prvo, od kriminalnih skupin prejemajo plačilo za varovanje njihovih operacij in prevažanje/a droge med Afganistanom in Pakistanom. Poleg tega pa tudi odmerjajo davke kmetom, ki gojijo mak za heroin (Jones 2008, 47).

Na območjih, kjer je lokalna ekonomija odvisna od preprodaje drog, je makova ekonomija vzpostavila neko vrsto lokalne vlade, ki pa hkrati izpodriva moč in vpliv centralne vlade v Kabulu (Jones 2008, 48).

3.2 DELOVANJE UPORNIKOV

Varnostno stanje v Afganistanu se vse od leta 2002, ko so se Talibani vrnili, vztrajno slabša. Od leta 2002 do leta 2006 se je namreč število napadov povečalo za 400 %, število smrtnih žrtev se je povečalo za kar 800 % v enakem obdobju (Jones 2008, 48).

Talibani so predvsem na jugu razvili dobro obveščevalno mrežo in pridobili dobre podatke o posameznikih, vaseh in mestih na svojem področju in o njihovi pripadnosti. In ker je bilo zagotavljanje varnosti s strani zaveznikov in afganistanskih varnostnih sil za te vasi in mesta slabo, so Talibani lahko mirno ustrahovali prebivalce. Ustrahovanje prebivalstva, pa je tudi eden glavnih ciljev upornikov, saj s slabšanjem ekonomskega in varnostnega stanja povzročijo nezadovoljstvo prebivalstva do vlade in ji s tem zmanjšujejo legitimnost in moč. Prebivalci si zaradi strahu pred maščevanjem tudi ne upajo zavrniti sodelovanja z uporniki, kar bi drugače lahko storili, če bi zaupali vladi, da jih bo varovala (Jones 2008, 49-50).

Uporniki ves čas prilagajajo svojo taktiko, tehniko in postopke delovanja proti zavezniškim silam in afganistanskim varnostnim organom. Močno se zanašajo na taktiko asimetričnega bojevanja, ki je sicer precej podobna tisti, ki so jo uporabljali mudžahedini med sovjetsko okupacijo. Ta taktika je vsebovala tudi prepustitev večjih mest zavezniškim in afganistanskim silam in delovanje iz ruralnega območja, izvajanje propagande na prebivalstvo in nasprotnika, izvajanje groženj in ustrahovanja lokalnega prebivalstva in izvajanje oboroženih napadov. Napadi upornikov vključujejo zasede in izpade ob uporabi lahkega pehotnega orožja in ročnih granat, obstreljevanje s 107 mm in 122 mm raketami in 60 mm, 82 mm in 120 mm minometi ter napade z improviziranimi eksplozivnimi sredstvi – IED-ji. Po napadih in ostalih izvedenih akcijah se uporniki izmaknejo v gorato območje, kjer jih je težko izslediti in še težje uničiti (Jones 2008, 50-51).

Skozi čas Talibani napadajo tudi z vedno večjimi silami, še posebej v provinci Helmand. Leta 2002 so na primer delovali le v enotah velikosti oddelka, leta 2005 so že delovali celo z enotami v velikosti čete z 100 in več borci, 2008 pa občasno tudi z enotami velikosti bataljona, prav tako pa tudi z majhnimi enotami. To dokazuje, da so imeli uporniki na jugu precej časa in miru, da so lahko vzpostavili takšne enote, ne da bi jih pri tem onemogočale zavezniške in afganistanske enote (Jones 2008, 51).

3.3 PODPORA UPORNIŠKEMU DELOVANJU

Eden glavnih razlogov za uspeh uporništva v Afganistanu pa je tudi v dveh faktorjih zunanje podpore: državah, ki podpirajo upornike in džihadskem gibanju.

3.3.1 Podpora držav

Uporniške skupine so bile uspešne pri pridobivanju podpore drugih držav, še posebej Pakistana. Ta država namreč zagotavlja podporo upornikom na dveh pomembnih področjih: podporo s strani nekaterih uradnikov v pakistanski vladi in svobodno delovanje na pakistanskem ozemlju (Jones 2008, 54).

Za nekatere pakistanske politike je pomoč afganistanskim upornikom pomembna predvsem iz vidika zagotavljanja ravnotežja nasproti povečevanju indijskega vpliva v Afganistanu in hkrati povečevanja svojega vpliva v obmejnih območjih. Pakistanska podpora se izraža na različne načine. Z zagotavljanjem medicinske oskrbe poškodovanim uporniškimi borcem, z usposabljanjem upornikov v vadbenih taborih v Pakistanu, z zagotavljanjem obveščevalnih podatkov, pridobivanjem finančne pomoči in s podporo logistike ob prečkanju meje. Še posebej je ta podpora močna v tako imenovanem »paštunskem pasu«, ki se razteza ob

pakistansko-afganistanski meji. To območje je imenovano tudi *Pakistan Federal Administred Tribal Area* (Jones 2008, 56-57; Marston 2007, 230).

FATA sestavlja sedem plemenskih območij – Khyber, Kurram, Orakazai, Mohmand, Bajaur in Severni ter Južni Waziristan, kjer živi 4,5 milijona Paštunov. Zaradi visokih, neprehodnih gora, malega števila cest in precej ksenofobnega prebivalstva, je FATA odlično območje za usposabljanje Al Kaide. Iz tega območja so bile celo pregnane vse politične stranke, Pakistanski zakoni ter ustava do sem ne sežejo. Talibani so tu ustanovili svoja sodišča ter administracijo in prepovedali televizijo, glasbo ter internet, uničili dekliške šole in občutno povečali število madrass (verskih šol). Z množičnimi poboji so odstranili tudi vse, ki so nasprotovali Talibanom (ubitih je bilo več kot 300 plemenskih poglavarjev) (Rashid 2010, 237-239; Slika 2: Pomembnejše province ob meji s Pakistanom).

Konec leta 2004 so obveščevalni agenti ZDA in NATO prišli do ugotovitev, da ISI (Pakistanska obveščevalna služba) vodi program usposabljanja afganistanskih talibanov v provinci Balučistan, jim omogoča zbiranje sredstev v Perzijskem zalivu ter Pakistanu in dopušča uvažanje orožja in streliva, v glavnem preko Dubaja. Tudi Mula Omar in višji talibanski častniki naj bi vodili operacije iz vasi v in okolici Quette, kjer so se lahko neovirano in redno srečevali.

Ameriški in afganistanski vojaki so poročali tudi o tem, da je pakistanska vojska na meji izvajala ognjeno podporo skupinam talibanov, ki so se ali umikale iz Afganistana, ali pa so se vanj poskušale vtihotapiti (Rashid, 227).

Poleg Pakistana je eden od pomembnih podpornikov upornišтва tudi Iran, ki si že od nekdaj želi povečati svoj vpliv na območju Afganistana. Obstajajo namreč dokazi, da poleg tega, da Iran sicer želi sodelovati pri rekonstrukciji Afganistana in sodeluje z afganistansko vlado pri preprečevanju tihotapljenja drog preko skupne meje, Iranska revolucionarna garda zagotavlja oborožitev, denar in usposabljanje talibanskim borcem. Eden glavnih motivov za podporo upornikom je, da je Afganistan neke vrste tamponska cona za Iran, v primeru, da bi se Izrael in ZDA odločila za napad na njegove jedrske sposobnosti (Jones 2008, 61).

3.3.2 Podpora džihadistov

Podpora mednarodne mreže džihadistov je še eden od razlogov, da so Talibani lahko tako uspešni v svojem delovanju. Nekaj te pomoči prihaja iz strani Al Kaide in mošej v Pakistanu in širšem muslimanskem svetu, največji delež pomoči pa prihaja od bogatih muslimanov po svetu. Še posebej od tistih, ki prebivajo na območju Združenih arabskih emiratov, Savdske Arabije in Katarja. Mednarodni džihadisti podpirajo upornike preko Al Kaide na taktičnem, operativnem in tudi strateškem nivoju. Poleg denarne pomoči so izvajali tudi usposabljanje upornikov iz izdelovanja IED naprav (Slika 3: Smrti zaradi IED napadov v Afganistanu), še posebej bolj sofisticiranih, kot so tiste na daljinsko proženje. Tu se pojavlja predvsem podobnost z napravami s katerimi uporniki napadajo zaveznike v Iraku in Čečeniji, kar kaže na to, da so Talibane, Hazb-i-Islami in tuje borce izobraževali tudi islamistični skrajneži, ki se drugače bojujejo v Iraku. Še nekateri dejavniki, ki kažejo na to sodelovanje, so pojav komunikacijske opreme, terenske opreme, taktike in načina maskiranja, ki se uporablja v Iraku. Pojavila se je še ena taktika, ki je značilna za Irak, samomorilski napadi, ki so se močno povečali v zadnjih letih vojne (Jones 2008, 62-64).

4 PROTIUPORNIŠKE SILE

4.1 AFGANISTANSKE SILE

4.1.1 Afganistanska policija (ANP)

Afganistanska policija je najmanj sposoben del sil afganistanske oblasti. Že od samega začetka se bojuje s korupcijo, slabo usposobljenostjo in opremljenostjo ter posledično nezmožnostjo izvajanja osnovnega patroliranja, protiuporniškega bojevanja, nadzora meje, boja proti drogam in varovanja rekonstrukcijskih projektov (Jones 2008, 69).

Za tako slabo stanje je krivih več vzrokov. Največji problem je v tem, da je bila vsa pozornost zaveznikov v začetku usmerjena v usposabljanje nove afganistanske vojske, kar je povzročilo zanemarjanje ANP. Imeli so preslabo opremo, niso imeli oklepnih vozil, premalo orožja in streliva, ni bilo policijskih postaj niti celic za pridržanje ter slabo poveljevanje in kontrolo. Za njihovo usposabljanje je bilo namenjenega premalo denarja, premalo inštruktorjev, usposabljanje pa je bilo prekratko, saj je trajalo le nekaj tednov. Ko so usposabljanje končali, so bili poslani nazaj na svoja področja, kjer so delovali brez kakršnegakoli nadzora in mentorstva. To je povzročilo, da so bili policisti prevečkrat bolj zvesti lokalnim veljakom in celo kriminalnim skupinam, kot pa oblasti (Jones 2008, 71-72).

Slabo stanje policije je tudi eden od razlogov za neuspešnost protiuporniškega boja, saj je močna policija eden od pomembnih dejavnikov za vzdrževanje miru in nadzora. Hkrati je tudi dober način pridobivanja informacij, saj so policisti veliko več časa med ljudmi kot pa vojska in imajo tudi boljše vezi z njimi. Ljudje jim tudi bolj zaupajo, če vedo, da jim bodo pomagali v primeru težav s kriminalnimi združbami in uporniki.

4.1.2 Afganistanska vojska (ANA)

Ko bi bilo delo inštruktorjev končano in bi bila afganistanska vojska zmožna opravljati svoje naloge sama, bi bile njene glavne naloge:

- obraniti in odvracati napad na Afganistan,
 - podpirati in braniti afganistansko ustavo,
 - poraziti upornike in teroriste,
 - podpirati obnovo države in vključitev v regionalno in mednarodno skupnost.
- (Mikelj 2003, 29)

Afganistanska vojska je od leta 2002, ko se je začelo njeno usposabljanje, občutno napredovala. Pod pokroviteljstvom vojske ZDA in drugih držav so se usposobili v osnovnih veščinah vojaka, streljanja s pehotnim in težjim orožjem, taktiko na vodni in četni ravni, inženirstvu, izvidništvu in medicinstvu. Ko bo popolnoma izurjena, naj bi ANA štela 13

pehotnih brigad, eno brigado komandosov in eno mehanizirano brigado (vsaka brigada naj bi vsebovala 2800 pripadnikov).(RAND str. 73; Mikelj J. str. 28)

Sčasoma je upadel delež dezertarjev, ki je bil sprva precej velik (v nekaterih enotah kar 50 odstotkov na mesec), leta 2006 pa je upadel na 1.25 odstotka na mesec. Velik problem je predstavljalo etnično zastopstvo ANA-e, saj je bil delež paštunskih borcev dokaj majhen. Predvsem britanski inštruktorji so opazili nestrinjanje paštunskih vodij z odhodom njihovih pripadnikov na častniško šolanje na sever v Kabul, veliko jih je na novo afganistansko vojsko gledalo z nezaupanjem, saj so v njej videli le nekoliko spremenjeno Severno zavezništvo. Poleg tega je vojska sestavljena še iz mnogih drugih manjšin, ki pa ne govorijo uradnega jezika, kar otežuje usposabljanje (Jones 2008, 74; Marston 2007, 236).

Dodatne težave so še pomanjkanje opreme, virov in pripadnikov (to število sicer narašča). Inštruktorji se srečujejo z oblikovanjem enotnosti in discipline med raznolikimi pripadniki in s samim pomanjkanjem urjenja, ki traja samo devet mesecev. Občutno pa je tudi pomanjkanje samega števila vojaških mentorjev na terenu. ANA bi potrebovala svojo lastno zračno podporo, ima zastarelo orožje, ki mu primanjkuje streliva, primanjkuje jim tudi komunikacijskih sredstev, zaščitnih sredstev (neprebojnih jopičev, očal, čelad) ter zelo pomembnih oklepnih vozil (Mikelj 2003, 29-30).

ANA ima torej veliko problemov, s katerimi se sicer srečujejo več ali manj vse vojske po svetu. A če bo ANA hotela postati vojska, ki se bo lahko borila z vedno močnejšimi Talibani, jih bo morala večji del čim prej rešiti. In po poročilih inštruktorjev s terena, to še dolgo ne bo mogoče, po mnenjih nekaterih celo desetletje.

4.1.3 Ostale afganistanske varnostne sile

Ostale varnostne sile, ki niso v sklopu ANA ali pa ANP, dosegajo zadovoljive rezultate. Nekatero od teh enot so Afganistanska pomožna policija ter razne milice, ki jih usposablja ameriške specialne sile in pa pripadniki CIE. Pomožna policija je bila ustanovljena zaradi slabe kvalitete ANP in pa premajhnega števila pripadnikov ANA na jugu Afganistana. Člani so bili nabrani s strani plemenskih starešin, namen njene ustanovitve je bil, da prevzame varovanje stacionarnih kontrolnih točk, zagotovi varnost v skupnosti in se pridruži enotam NATO med izvajanjem operacij (Jones 2008, 75-76).

Kljub temu, da so se v bojih izkazali, se pojavljajo nekateri problemi, kot so večja lojalnost lokalnim »gospodarjem vojne« kot sami vladi, sum, da so se v policijo vrinili tudi talibanski borci in premajhen nivo usposabljanja, ki traja le dva tedna (Jones 2008, 76).

Poleg pomožne policije zavezniki sodelujejo tudi z lokalnimi milicami, ki izvajajo širok razpon nalog. Med te naloge spadajo varovanje baz, sodelovanje v operacijah, pomoč pri lovu na tarče visokega pomena, izvajanje operacij proti trgovini z drogo in zagotavljanje varovanja državne meje. Za razliko od ANA in ANP, so pripadniki teh milic redno in dobro plačani, imajo tudi manj organizacijskih problemov, kar posledično vpliva na to, da je stopnja dezertiranja praktično nična. Slaba stran uporabe lokalnih milic pa je, da se z njihovo uporabo zmanjšuje moč centralne vlade, povečuje pa se moč lokalnih vojaških poveljnikov (Jones 2008, 77).

4.2 KOALICIJSKE SILE

Koalicijske sile čaka veliko sprememb, če želijo premagati upornike. Pomembno bo predvsem delovanje na šestih področjih:

- izgradnja avtonomnih zmogljivosti,
- direktne akcije proti upornikom,
- obveščevalni podatki,
- informacijske operacije,
- sodelovanje s koalicijskimi partnerji,
- civilno-vojaško sodelovanje.

(Jones 2008, 87)

4.2.1 Izgradnja avtonomnih zmogljivosti

Ena od najpomembnejših ugotovitev koalicijskih sil v Afganistanu je pomembnost svetovanja, usposabljanja in podpiranja varnostnih sil in ministrstev države gostiteljice. S tem tudi prevesiti podporo ljudi s strani upornikov na stran vlade. Koalicijske sile se zato osredotočajo na dve težišči delovanja. Prvo je ustanovitev avtonomne vlade, drugo pa ohranjanje majhne vojaške prisotnosti. Da bo to možno, bo treba izpeljati več ukrepov:

- povečati bo potrebno sodelovanje z legitimnimi silami (še posebej policijo), ki že obstajajo,
- te sile učinkovito usposobiti in jim čim hitreje omogočiti mentorstvo,
- začasno nadomestiti manjkajoče sile s koalicijskimi silami za opravljanje ključnih varnostnih nalog (patruljiranje, nadzor meja, varovanje pomembne infrastrukture).

(Jones 2008, 88,90,92)

4.2.2 Operacije proti upornikom

Ameriška vojska je bila do določene stopnje uspešna na štirih področjih znotraj bojnih operacij:

- pri pristopu »očisti, obdrži, razširi«,
- v uporabi bojnih patrolj in vpadov,
- v uporabi bližnje zračne podpore,
- poveljevanju in kontroli.

4.2.1.1 Pristop »očisti, obdrži, razširi«

Pri tem pristopu gre za to, da enote zavzamejo določeno območje, ga očistijo sovražnikove prisotnosti, zagotovijo ponovno vzpostavitev nadzora in prisotnost vlade ter nato z vojaškimi in civilno-vojaškimi delovanji prevzemajo kontrolo nad vedno večjim območjem. To zahteva od enot, da za daljše obdobje živijo med prebivalstvom in si pridobijo njihovo zaupanje in tako odvzamejo podporo upornikom. Take akcije naj bi izvajale predvsem majhne skupine specialnih sil ob podpori sil za hitro posredovanje in letalskih sil.

Za najtežji del tega pristopa se je izkazalo ravno obdržati pridobljeno ozemlje, predvsem zaradi premajhnega števila tako koalicijskih, kot afganistanskih vojakov. (Jones 2008, 94)

4.2.1.2 Uporaba bojnih patrolj in vpadov

Kot precej uspešna taktika za uničevanje upornikov se je izkazala taktika iskanja stika z bojnimi patroljami. Zavezniške enote iščejo sovražnika, z njim vzpostavijo stik, ga vzdržujejo ter ga tako nadlegujejo, vznemirjajo in onemogočajo organizacijo. S pomočjo letal AC-130 in brezпилotnih letal zaveznikom omogočajo nadzor prostora, krijejo možne smeri dostopa sovražnika in omogočajo pozitivno identifikacijo tarč (Jones 2008, 95).

Poleg patrolj so se kot uspešna taktika izkazali tudi vpadi enot specializiranih za delovanje izven dosega delovanja konvencionalnih sil. Njihove glavne naloge so predvsem uničevanje uporniške organizacijske in vodstvene strukture in izvajanje nalog v območjih, kjer bi bile večje operacije težko izvedljive (Jones 2008, 95).

4.2.1.3 Uporaba bližnje zračne podpore

Bližnja zračna podpora je pomembna prednost malih enot v boju z uporniki. Večinoma se za podporo uporabljajo zračna plovila kot so helikopter AH-64 in letala Specter AC-130, A-10, F-14 in B-52 (Jones 2008, 96).

4.2.1.4 Poveljevanje in kontrola

Največja ugotovitev zaveznikov s področja poveljevanja in kontrole je potreba po decentralizaciji moči odločanja na nivo najnižjih enot. Poveljniki majhnih enot morajo včasih za delovanje dobiti odobritev s kar šestih nivojev višje, kar pa včasih enoti odvzame pobudo in fleksibilnost. Zato je treba v protiporniškem delovanju omogočiti samostojno delovanje dobro izurjenih majhnih enot, ki se jim tako poveča možnost manevra in s tem tudi uspeha.

To pomeni tudi, da je potrebno spremeniti (vsaj pri ameriški vojski) samo doktrino protiporniškega delovanja. Poveljnike čet in bataljonov je potrebno pripraviti na vodenje bojevanja z različnimi spektri oborožitve, izvajanja civilno-vojaških operacij in razvijanja ter uporabljanja lastnih obveščevalnih virov.

Na strateškem nivoju, se je ameriška vojska spopadla tudi s tremi velikimi izzivi. Prvi je bil celotna koordinacija protiporniškega boja v Afganistanu. Državna vlada bi namreč morala voditi protiporništvo v celoti, medtem, ko bi ji mednarodne civilne in vojaške strukture le nudile podporo, a bi imele svojo lastno linijo poveljevanja.

Naslednji izziv je zaskrbljenost glede poveljevanja in kontrole znotraj mednarodnih sil. ZDA in NATO imajo namreč vsak svojo linijo poveljevanja. Rezultat tega je, da na istem območju deluje več mednarodnih enot, ki imajo različne naloge in različna pravila delovanja. To pa lahko pripelje do zmede v komunikaciji, podvajanje in celo nepotrebne žrtve tako med civilisti kot tudi zavezniškimi vojaki. Take primere pa bi lahko rešila le združena linija poveljevanja.

Tretji izziv je pomanjkanje koordinacije znotraj samih ameriških sil. Uspešno protiuporniško delovanje namreč potrebuje dobro kombinacijo politike in vojske, kar pa tu ni primer, saj je koordinacija med vojsko in civilnimi agencijami problematično. Da bi se rešil ta problem, pa bi bilo potrebno ponovno premisliti o organizacijski strukturi protiuporniške kampanje v Afganistanu (Jones 2008, 97-98; 126-128).

4.2.1.5 Obveščevalni podatki

Ameriške sile uporabljajo širok razpon načinov za identifikacijo upornikov:

- SIGINT,
- globinsko izvidovanje,
- brezpilotna letala,
- vodene bojne senzorske sisteme,
- radar Firefinder,
- HUMINT.

HUMINT jim prinese večino realnih obveščevalnih podatkov, še posebej na taktičnem nivoju. Pri tem so precej pomembne civilno-vojaške operacije, ki so dober način zbiranja informacij. Američani velikokrat dobijo informacije kot zahvalo za izgrajeno infrastrukturo v določenih vaseh, včasih le kot posledico medplemenskih nasprotij (Jones 2008, 99).

4.2.3 Informacijske operacije

Uporniki v Afganistanu uporabljajo vero za pridobivanje podpore med civilnim prebivalstvom. V mošejah po Afganistanu so vrinjeni v Pakistanu izurjeni mule, katerih naloga je, da povečujejo upor (V Kandaharju je 107 mošej in v 11 od njih pridigajo proti vladi). Vera je tudi način pridobivanja samomorilskih napadalcev, ki jim je po mučeniški smrti obljubljenih 72 devic. Talibani pa za širjenje svoje propagande uporabljajo tudi razmetavanje propagandnih letakov, ustanovili pa so celo svoj radio (Jones 2008, 102).

Zavezniki se proti temu borijo z elektronskim bojevanjem, psihološkimi operacijami, vojaškim zavajanjem in operacijami v računalniškem omrežju. Toda še vedno se je kot najboljša rešitev v boju proti uporniški propagandi pokazala pomoč verskih, plemenskih in političnih voditeljev (Jones 2008, 104).

4.2.4 Sodelovanje s koalicijskimi partnerji

Protiuporniška kampanja je na začetku slonela na principu »vodilne države«, torej, da bi določene države prevzele vodenje nad posameznimi področji rekonstrukcije države. ZDA bi prevzele razvoj ANA, Nemčija bi vodila policijo, Velika Britanija boj proti drogam, Italija pravosodje, itd. Toda protiuporniško delovanje je kompleksno in zahteva sodelovanje in podporo več držav, kar pa je tu težko doseči. Sile zveze NATO so sicer sposobne, a jim manjka politične volje držav članic za sodelovanje, nekatere imajo zakonske omejitve glede delovanja v tujih državah (Nemčija, Norveška), spet druge imajo majhne zmožnosti za bojevanje (odsotnost zračnih zmogljivosti, šibko logistiko,...). Velik problem je tudi pomanjkanje enotnega poveljevanja. ZDA in NATO imata namreč vsak svojo linijo poveljevanja, kar lahko povzroči težave ob skupnem delovanju, o čemer pa sem že pisal (Jones 2008, 104-106; Slika 1: Prisotnost koalicijskih sil v Afganistanu).

4.2.5 Civilno-vojaško sodelovanje

Eden od novih načinov boja proti upornikom je civilno-vojaško sodelovanje, ki se izvaja predvsem s Skupinami za obnovo provinc (PRT-ji), ki so sestavljeni iz 60 do 100 vojakov. Med njimi so pripadniki za civilne zadeve, člani specialnih sil, zaščitne enote in operativci za psihološke operacije (Jones 2008, 106).

Njihova naloga naj bi bila krepiti civilno-vojaške odnose v regiji, pomagati vladi pri razvoju in stabilnih in varnih razmer, konsolidaciji oblasti, vzpostavitve dobrih odnosov z lokalnimi oblastmi ter sodelovanje pri reformi varnostnega sektorja.

Toda PRT-ji se srečujejo z nekaterimi težavami. Na začetku je bil program kritiziran s stališča, da PRT-ji odgovarjajo svojim državnim vladam in ne centralni afganistanski oblasti ter da v načrtovanje in izvajanje projektov premalo vključujejo lokalne vodje. Naslednja težava je osebje, ki ni dovolj izkušeno na področju obnove in razvoja držav. Težave se pojavljajo tudi pri prekratnem času službovanja pripadnikov, saj v tako kratkem času (odvisno od države – približno 9 mesecev) ne morejo razumeti lokalne politike in kulture, kar pa otežuje njihovo delovanje in povezanost s plemeni. Pomembna težava je prav tako tudi premajhno število PRT-jev ter oteženo delo zaradi poslabšanja varnostnih razmer predvsem na jugu in vzhodu države (Jones 2008, 108; Marston 2007, 234).

Pripadnik ameriških specialnih sil Jim Gant je med svojim služenjem prišel do novega načina, ki bi lahko prispeval k zmagi nad uporniki. Gant je to strategijo poimenoval »eno pleme naenkrat«.

5 PRIDOBIVANJE PLEMEN

Jim Gant je mnenja, da bi bilo bi bilo možno obdržati nadzor nad večjim delom Afganistana z manjšim številom pripadnikov specialnih sil in podčastnikov inštruktorjev. To bi se doseglo s svetovanjem, asistiranjem, usposabljanjem in vodenjem lokalnih plemenskih varnostnih sil – Arkabajev (če bi primerjali zgodovino, bi te sile lahko enačili z vaškimi stražami, ki so se pri nas pojavile med 2. svetovno vojno) in tako zgradilo močno povezanost s plemeni, s katerimi bi živeli. S tem ko bi na svojo stran pridobili eno pleme, bi povzročili domino efekt, ki bi se razširil na celotno regijo in naprej na provinco.

Trenutno vojska ni sposobna zaščititi prebivalstva v ruralnih območjih, kar bo tudi nemogoče, dokler ne pridobi plemen na svojo stran. Prav tako so plemena najpomembnejši vir informacij, vendar so trenutno bolj na strani Talibanov. Plemena razumejo medsebojno spoštovanje, ponos ter čast kar vzdržuje mir in stabilnost v plemenu in to je to, na kar se je potrebno osredotočiti (Gant 2009, 14-15).

Gant zato priporoča tako imenovane Tribal Engagement Team (TET), ki bi sledili že uveljavljenemu modelu »očisti – zadrži – razširi«. Le-ti naj bi imeli na razpolago dovolj časa, da usposobijo plemenske varnostne sile in imajo na razpolago zračno podporo, ki bi jim omogočala ognjeno podporo ter podporo v smislu oskrbe. Poleg tega naj bi imeli na voljo tudi hitro odzivne sile (QRF), ki bi jih lahko uporabili v krizi in bi hkrati prevzele tudi »drži – razširi« del posamezne naloge. Plemena bi si tako s pomočjo TET-a sama zagotavljala varnost, kar je tudi ključ do varnosti in podpore na nacionalni ravni.

Plemenske milice bi ob podpori TET-ov namreč plemenom omogočile, da odvrnejo napade Talibanov na njihove plemenske voditelje, kar je bila do sedaj pogostokrat njihova praksa zastraševanja oziroma kaznovanja nezvestih plemen. To bi tudi povečalo zaupanje plemen v zaveznike in povečalo njihovo sodelovanje (Gant 2009, 26-27).

Ena glavnih nalog protiuporniškega delovanja je tudi ločevanje upornikov od civilnega prebivalstva, ki jim zagotavlja informacije, logistiko in kadre. In to bi se po Gantovem mnenju s prisotnostjo TET-ov hitro uresničilo. Ko bi se pripadniki TET-a priključili plemenskemu vodstvu in pridobili njegovo zaupanje, bi bili uporniki hitro uničeni ali bi se morali umakniti iz območja. Hkrati bi prisotnost TET-a Talibanom onemogočala mobilizacijo njihovih lokalnih podpornikov. Lokalni talibanski borci pa bi bili tudi veliko bolj naklonjeni temu, da se zopet integrirajo v pleme, ko bi bil Arbakai oziroma plemenska varnostna sila ustanovljena.

Če bi ta strategija imela dovolj podpore, časa in sredstev, bi se sčasoma lahko razširila na celotno obmejno regijo in tako omogočila obvladovanje poti, po katerih uporniki vstopajo v državo ter pridobivanje podatkov o tem, kdo je prečkal mejo in kakšno nevarnost predstavlja. Plemenski vodje namreč odlično poznajo mejo in njene skrivne prehode ter bi bili zato neprecenljivi vir podatkov (Gant 2009, 27-28).

Pojavlja pa se vprašanje, kako pridobiti zaupanje plemen!

Eden ključnih dejavnikov je zmožnost moštva, da se izobrazijo o načinu življenja plemena in vzpostavijo tesno sodelovanje na podlagi medsebojnega zaupanja in skupnih ciljev. Moštvo bo moralo s plemenom prebivati več mesecev ali celo let in bo moralo imeti polno razumevanje plemenskega koncepta časti, zvestobe in maščevanja – Paštunvalijskega zakona (Gant 2009, 32).

Strategija se spopada tudi s petimi glavnimi problemi v Afganistanu:

- nevarnostjo IED naprav,
- civilnimi žrtvami letalskih napadov,
- nezmožnostjo vojske, da zaščiti ruralno prebivalstvo,
- premajhnim številom koalicijskih in afganistanskih sil,
- izgubljanje informacijske vojne.

S TET-i bi se ameriška vojska spopadla z vsemi petimi težavami naenkrat. Zaradi zmanjšanja nepotrebnih premikov po nevarnih cestah, bi se nevarnost napadov z IED napravami skoraj izničila. Ker bi pripadniki TET-a živeli v vaseh, ni opcije, da bi navajali letalski ogenj na svojo vas. Poleg tega bi bila za letalsko podporo potrebna odobritev napada s strani plemenskega poglavarja, ki bi odobril bombardiranje na območju svojega plemena in tako zmanjšal možnost civilnih žrtev. Hkrati bi moštvo, ki bi živelo v vasi tudi povečalo samo varnost plemena, saj bi moral biti sovražnik precej močnejši, če bi se želel prebiti na ozemlje plemena. Prisotnost moštva bi tudi zmanjšala potrebo po prisotnosti afganistanskih in koalicijskih sil. TET bi namreč izuril in opremil enote Arbakai, ki bi imele obliko modularne, ohlapne enote. Več teh enot, bi kasneje lahko sestavilo neke vrste konfederacijo, ki bi se bila zmožna zoperstaviti večjim grožnjam. Kot zadnje, bi imeli TET-i tudi obliko informacijske celice, ki bi širila zavezniško propagando med plameni (Gant 2009, 32-33).

Da Gantovi zaključki niso le teorija, je dokazal tudi z uspehom v provinci Konar, ki leži ob meji s Pakistanom in kjer se Američani ves čas bojujejo z močnimi Talibani. Tu se je s svojo ekipo pridružil plemenu Mangwel in čez čas pridobil močne zaveznike. In to je po njegovem mnenju tudi dokaz, da ta strategija lahko uspe in prevesi zmago na stran zaveznikov.

6 TEŽAVE AMERIŠKE VOJSKE NA TERENU

S kakšnimi težavami se srečujejo vojaki na bojišču, je velikokrat skrito pred javnostjo. Toda te težave, oziroma njihov seštevek, nam lahko podajo razloge za vojaške neuspehe in ponujajo rešitve, ki bi pripomogle k izboljšanju vojaškega uspeha. Tako sta nadporočnika Black in Pepper po vrnitvi iz Afganistana predstavila probleme, s katerimi se srečujejo ameriški vojaki v boju z uporniki.

Težave, ki sta jih navedla nadporočnika Black in Pepper so predvsem naslednje:

1. *Neupoštevanje prejšnjih izkušenj v protiporniškem bojevanju*

Ameriška vojska ne upošteva mnogih izkušenj in napak, ki jih je storila v boju proti upornikom v prejšnjih spopadih (npr. Vietnam), kar jih je že prej pripeljalo do poraza. Poleg tega ne upoštevajo napak, ki so jih storili Rusi na tem področju.

2. *Fizična pripravljenost*

Vojaki, ki so poslani na misijo v Afganistan niso fizično pripravljeni na napore, ki jih čakajo. Poleg velike nadmorske višine prizorišča spopadov, ki že sama po sebi zahteva velike napore, je tu še velika količina opreme, ki jo ima s seboj izkrcana pehota. Če te elemente združimo, dobimo za rezultat precej zmanjšano zmožnost hitrega manevriranja, kar pa ne moremo reči za talibanske borce, ki ravno zaradi navajenosti na višinske pogoje in izredno male količine opreme veliko lažje izvajajo hitre manevre in tako pridobijo taktično prednost na bojišču.

Ravno zaradi tega dejavnika, so nekatere enote že začele izvajati nove načine treninga imenovanega Crossfit, ki kombinira standardni trening z daljšimi pohodi po hribovitih območjih.

3. *Velikost enote*

Poveljniki enot, ki so se bojevale v Afganistanu, so ugotovili, da nobena enota, ki je manjše moči od voda, na bojišču nima nikakršnih možnosti, saj jo bo sovražnik preplaval in uničil.

V to kategorijo seveda ne štejem specialnih enot, ki imajo tudi drugačen način delovanja in drugačen tip nalog.

4. *Slaba oprema*

Kljub temu, da imamo predstavo o ameriški vojski kot vrhunsko opremljeni in oboroženi, imajo tudi oni enake probleme, kot verjetno vse vojske na tem svetu. Njihovi vojaki v Afganistanu imajo nahrbtnike, ki niso primerni za nošenje v kombinaciji z opremo, ki jo imajo, zato si kupujejo svoje. Prav tako si sami kupujejo pohodne čevlje, saj so vojaški povsem neprimerni za tak tip terena, pojavile so se tudi zahteve po bolj vzdržljivem materialu uniform, saj se zdajšnje hitro trgajo ter po prilagoditvi zaščitnih plošč, ki se slabo ujemajo z nahrbtnikom in so zato precej neudobne.

5. *Težave z zračno podporo*

Američani kot enega večjih problemov pri bojevanju z uporniki navajajo tudi pomanjkanje zračne podpore helikopterjev, ki bi izvajali ognjeno podporo iz zraka. Letala so namreč

prehitra, da bi lahko učinkovito izvajala varovanje premikov kopenskih enot. Še posebej se ta problem kaže v goratih območjih, kjer je manevrski prostor za letala precej omejen in včasih sploh niso zmožna delovati po ciljih na tleh.

Poleg tega kopenski poveljniki na četrtem nivoju izpostavljajo tudi težave s koordinacijo letalske podpore, ki v nekaterih primerih sploh ne želi sodelovati z njimi in posledično sprejema le povelja svojega taktičnega poveljstva, kar je lahko precej zamudno.

Priporočila so zato naslednja: v Afganistanu je potrebnih več napadalnih helikopterjev, ki s počasnejšim gibanjem lažje nadzorujejo teren pod seboj in ki bodo hkrati predstavljali ognjeno bazo, ki bo prejemala navodila za ognjeno delovanje direktno od poveljnika enot na bojišču.

Še ena od možnih rešitev pa je še večji poudarek na artilerijski podpori, ki je uspešna v primeru zasednega delovanja sovražnika, saj ga prisili k prekinitvi stika. Hkrati je njena prednost tudi hiter odziv po poveljnikovi zahtevi za ogenj.

6. *Obveščevalni podatki*

Poveljniki kopenskih enot opozarjajo na pomanjkanje pravočasnih in točnih obveščevalnih podatkov, ki bi jim pomagali pri obveščevalni pripravi bojišča in tako pri samem bojevanju z uporniki. Preveč poudarka naj bi se dajalo SIGINT (pridobivanje podatkov s pomočjo prisluškovanja,...), hkrati pa naj bi bilo precej premalo dovolj natančnega HUMINT-a (pridobivanja podatkov preko človeškega dejavnika – ovaduhov, agentov,...). Ugotovilo se je namreč, da so v provincah, kjer je bil HUMINT dobro izveden, zavezniške sile lažje prihajale do informacij o varnih hišah talibanskih vodij in članov Al Kaide ter večjih skladišč orožja in eksplozivov (Moore in Black 2009).

Največ ustreznih potrebnih informacij zavezniški vojaki in obveščevalci lahko pridobijo predvsem od plemen, ki živijo na določenem področju. Toda kako pridobiti te informacije od njih, to je že povsem druga zgodba.

Za zaključek lahko ugotovimo, da je za izboljšanje uspešnosti ameriške vojske potrebnih precej sprememb na različnih področjih.

Opremo je potrebno prilagoditi bojevanju na zahtevnem terenu, jo narediti predvsem bolj udobno, maskirno in bolj prilagojeno za hitre manevre. Povečati fizično vzdržljivost vojakov za bojevanje na visokih nadmorskih višinah in goratem terenu. Poleg tega, je treba tudi izboljšati načine usposabljanja v domačih centrih za usposabljanje, saj zdajšnji ne replicirajo razmer v Afganistanu in zato vojaki na bojišče ne prihajajo primerno pripravljene.

Lahkim pehotnim, zračno jurišnim in zračno desantnim enotam je potrebno povečati odgovornosti in jim dodeliti bolj agresivno vlogo v boju. Povečati je potrebno število letalskih sil, predvsem helikopterskih. Predlagajo tudi večje število operacij, ki bi jih izkrcana pehota izvajala v nočnem času, ko je sovražnik zaradi nezmožnosti opazovanja z nočnimi napravami v podrejenem položaju.

Izboljšati je potrebno pretok informacij tako, da bo vsak vojak na najnižjem taktičnem nivoju poznal odločitve na višjem taktičnem in celo na strateškem razvoju. Potrebno pa bo tudi pogledati v preteklost in si priznati napake, ki so bile storjene in jih poskusiti popraviti, da se prepreči ponavljanje zgodovine.

7 DELOVANJE AMERIŠKE VOJSKE NA TERENU

7.1 PRIMER IZVIDNIŠKE PATRULJE

Leta 2002 so se zavezniške sile skupaj z afganistansko vojsko pripravljale na operacijo Anakonda, ki naj bi v dolini Shah-i-kot obkolila in uničila večje število pripadnikov Al Kaide, ki naj bi se tam zbirali in reorganizirali. Pred operacijo so na območju načrtovanega delovanja že delovale specialne sile, ki so imele nalogo, da območje izvidujejo in tako posredujejo čim več uporabnih informacij za pripravo načrtov operacije (pomagajo pri obveščevalni pripravi bojišča). Na taki nalogi je bila tudi izvidniška skupina »INDIA«, katere patroljo bom opisal v nadaljevanju. Ta zgodba bo tudi prikazala težave, ki se lahko pojavijo na takšni patrolji in ogrozijo celotno nalogo in ekipo.

Naloga izvidniške skupine INDIA je bila, da se v nočnem času s helikopterjem infiltrira na južna pobočja gore Zavar Ghar in podnevi opazuje območje Celam Kac, kjer je obstajala možnost umika pripadnikov Al Kaide. Nato naj bi se premaknila proti severu in vzpostavila opazovalnico na grebenu Pecawul Ghar, štiri kilometre južno od doline Shah-i-kot.

Izvidniška patrolja je bila sestavljena iz štirih pripadnikov specialnih sil. Ti so se v noči na 21. februar v Gardezu vkrcali na helikopter MH-47E Chinook in odleteli proti južnem pobočju Zavar Ghara, kjer naj bi bilo njihovo pristajališče. To za pristajanje ni bilo primerno, zato so se izkrcali na manjšem hribu, za katerega so predvidevali, da je kota 2835, kjer bi morala biti postavljena njihova prva opazovalnica. Šele po nekaj urah hoje so ugotovili, da je pravi kraj oddaljen dober kilometer v smeri SV.

Na koto 2835 so se vzpenjali po globokem snegu in s težkimi nahrbtniki, v vetru in mrazu. Čeprav je bilo za njih to skrajno naporno, so se vseeno odločili zasesti vrh, ki jim je v primeru napada nudil največ obrambe. Izvidniki zaradi slabega vremena prav tako niso imeli možnosti ognjene podpore iz zraka.

Vrh kote je patrolja dosegla ob svitu in se zaradi izčrpanosti odločila za počitek. Med skalami so si postavili opazovalnico ter preko satelitske zveze pošiljali poročila v Gardez. Na tem položaju so ostali do noči, ko so nadaljevali s pohodom proti šest kilometrov oddaljenem hribu Pecawul Ghar (3225 m). Pohod v mrzli in jasni noči je bil kljub snegu do kolen zelo naporen in patrolja je morala počivati vsake dve minuti. Poleg tega se je pojavljal vedno močnejši veter in vedno nižje temperature. Pripadniki patrolje so se po posvetu odločili, da kljub slabim razmeram dokončajo nalogo, dokler bodo imeli baterije in hrano.

Patrulja se je ustavila proti jutru 1500 metrov od vrhov Pecawul Ghar in Celam Kac, kjer je opazila nekaj skalnatih zidov, ki so nakazovali na pripravljene ognjene položaje, a niso zaznali sovražne prisotnosti. Vodja patrolje je hkrati v Gardez poslal sporočilo, da bo morala patrolja v primeru, da ne dobi dodatne oskrbe, v roku 24 do 48 ur prekiniti nalogo in izvesti izmik iz območja delovanja. To noč se je tudi izredno poslabšalo vreme, kar je patroljo prisililo, da se je pomaknila nižje po pobočju in si med skalami uredila začasno prenočišče, a zaradi lahke opreme spanje ni bilo mogoče.

Kraj, ki si ga je patrolja izbrala, bi bil ob normalnih vremenskih pogojih idealen za opazovalnico, a tokrat to ni bilo mogoče. Zaradi slabe vidljivosti so se odločili za bližinsko izvidovanje v dolini Shah-i-kot, ki je bila oddaljena slabe tri kilometre. Toda tudi ta naloga ni bila mogoča zaradi globokega snega, ekstremnega mraza, že precej utrujenih članov patrolje

in že skoraj praznih baterij. Zaradi zelo slabih vremenskih razmer, slabega stanja patrolje in skorajšnjega začetka operacije Anakonda, ki bi se začel z močnimi letalskimi napadi in bi lahko ogrozil patroljo, so se poveljujoči v Gardezu odločili, da patroljo izmaknejo. Patrolja se je zato spustila v dolino po najlažji možni poti proti zasilnem pristajališču na pobočjih kote 2835.

Ker so bili pogoji za letenje naslednji dan slabi, je bil helikopter odpovedan in prišel je ukaz, da se patroljo pobere z vozilom južno od Zermata. Patrolja je med hitrim pohodom proti mestu srečanja opazila še nekaj človeških sledov ter vhodov v podzemne jame, a do stika s sovražnikom ni prišlo. Brez problemov se je prebila severno do vasi Gordakwohl, kjer se je srečala z vozili, ki so jih odpeljala v Gardez (Kuhar 2007, 50-53).

Patrulja je kljub slabemu vremenu, ki je onemogočalo uspešno izvidovanje prišla do nekaterih pomembnih podatkov, saj je potrdila domneve, da Al Kaida uporablja izhode iz doline Shah-i-kot v Pakistan tudi na južni strani in je skupaj s patroljo »JULIET«, ki je ob enakem času delovala na severni strani doline ugotovila, da je opremljenost in pripravljenost ameriških specialnih sil na veliko višjem nivoju, kot pri borcih Al Kaide. S patrolje je prinesla tudi pomembne podatke o možnostih pristopov in prehodov pred približujočo ofenzivo Anakonda. Izkazala se je tudi s tem, da je, kljub slabemu vremenu, težki opremi in velikim fizičnim naporom, svojo nalogo izpeljala do konca.

Na primeru patrolje INDIA lahko dobro vidimo, kako slabo vreme lahko spremeni potek dogodkov. Tokrat je imela patrolja srečo, da je ob zgrešenem pristajališču pristala na varnem mestu. Kaj lahko bi se zgodilo, da bi patrolja pristala sredi sovražnikovih položajev in bi imela le malo možnosti za preživetje. Po drugi strani, jih je ravno to vreme morda rešilo pred odkritjem, saj so se sovražnikovi borci zaradi nizkih temperatur in velike količine snega verjetno bolj zadrževali v svojih skrivališčih. Poleg tega je bila tudi možnost opaženja patrolje zaradi slabe vidljivosti precej manjša.

7.2 AMERIŠKA ZASEDA NA HITRO ROKO

Aprila 2007 je patrolja ameriške 1. Pehotne divizije na območju doline Korangal v provinci Kunar presenetila skupino talibanskih borcev in jo z dobro pripravljeno zasedo tudi uničila. Čeprav so zasede na konvoje in patrolje bolj domena hitrih, okretnih in lahko oboroženih Talibanov, so se tokrat vloge zamenjale. Do zasede je prišlo na območju, na katerem že nekaj časa ni bilo večje ameriške prisotnosti, še posebej ne ponoči.

Enota 30-ih mož pa je tokrat med patroljo na vrhu grebena kakih 1800 metrov visoko tik pod samim vrhom hriba Sautalu Sar odkrila pot s še svežimi odtisi stopal in ogradami zgrajenimi iz kamnja, ki so kazale na to, da je to položaj, s katerega talibanski borci s pehotnim orožjem in raketami obstreljujejo bližnjo ameriško bazo.

Poveljnik voda se je odločil, da na tem mestu postavi hitro zasedo. Izbral je tudi primerno mesto na kraju, kjer se križata dve poti. Takoj za tem je vod začel z pripravami ognjenih položajev, pri čemer so si še pred temo izkopali tudi plitke zaklonilnike ter med bližnja drevesa namestili mine usmerjenega delovanja.

Ob sončnem zahodu je poveljnik voda zaukazal popolno tišino, ki naj bi se je vojaki držali vso noč. Postavil je tudi prisluškovalnico s tremi izvidniki kakih 100 metrov pred položaji zasede in le kakih 10 metrov stran od poti, po kateri so pričakovali sovražnika.

Ko so se izvidniki namestili, se je le kako minuto kasneje na poti pojavila kolona talibanskih borcev, kar je ostrostrelec na prisluškovalnici takoj šepetaje sporočil poveljniku voda in hkrati naštel vsaj 26 sovražnikovih borcev. Talibani niso pričakovali ameriške prisotnosti na tem področju. Na to je kazalo tudi njihovo obnašanje, saj so imeli le nekateri na čelu kolone orožje pripravljeno za uporabo in so bili pozorni na okolico, medtem ko so ostali hodili nekaj metrov zadaj v gruči ter se sproščeno pogovarjali z orožjem na rami.

Patrulja v zasedi je negibno in neslišno čakala, da se jim sovražna kolona čim bolj približa in da bi bilo čim več talibanov ujetih v cono ubijanja. Talibane so spustili na razdaljo manjšo od 50 metrov in vsak ameriški vojak je nameril svojo tarčo z infrardečim laserjem, ki je viden le z nočno napravo, ki so jih imeli le Američani. Ko je sovražnik prišel na pravo razdaljo, je poveljnik voda po radijski postaji poslal signal za ogenj in s tem sprožil ogenj iz vse zasede naenkrat. Nekateri vojaki so na svoje tarče streljali celo z razdalje krajše od dveh metrov!

Prednja izvidnica kolone je takoj podlegla močnemu ognju brez izstreljenega strela, nekateri, ki so se še pravočasno umaknili pa so bili ubiti s strani min usmerjenega delovanja in mitraljeza v podporni skupini, ameriški vojaki pa so umikajoče uspešno uničevali tudi z ročnimi bombami in ostrostrelno puško, ki je bila postavljena v prisluškovalnici. Boj je trajal nekaj minut, nato je bilo po trenutku tišine še slišati umikajoče talibanske borce, ki poskušajo s kričanjem organizirati svoje vrste. Poveljnik voda je k sebi umaknil tudi vojake v prisluškovalnici, prikazali so se že dva helikopterja Apache in letalo F-15, ki so bombardirali pot umikajočih Talibanov.

Poveljnik voda je hkrati ukazal pregled in fotografiranje mrtvih, pri tem pa je bil ubit še eden Taliban, ki se je pretvarjal, da je mrtev (ameriški vojak ga je ubil z nožem). Zbrali so tudi njihovo orožje, strelivo, radijske postaje in dokumente. Skupno število ubitih sovražnikov naj bi doseglo najmanj 13 in tudi vest o ameriški zasedi se je precej hitro razvedela po sovražnikovih komunikacijskih kanalih.

Uspešna zaseda je bila za ameriške vojake bolj kot zaradi mrtvih Talibanov, pomembna predvsem z moralnega vidika, saj so končno lahko dočakali »maščevanje« in po njihovih besedah je večina prvič videla obraze ljudi, ki dnevno streljajo na njih in jim prinašajo izgube (Chivers 2009, 6).

7.3 BITKA ZA TAKUR GHAR

V začetku leta 2002 so ameriške sile že nekaj časa opazovale dolino Shah-i-kot, v kateri se je pričel zbirati sovražnik in obnavljal svoje sile po padcu talibanskega režima. Zato so po dominantnih vrhovih doline postavljali opazovalne točke sestavljene iz pripadnikov specialnih sil. Njihova naloga naj bi bila opazovanje uporniških premikov in možnih položajev, navajati letalski ogenj ter poročanje poveljujočim, ki so načrtovali ofenzivo na dolino. Operacija Anakonda naj bi bila tipična operacija vrste »kladiva in nakovala«. Ameriške in Afganistanske sile bi prodrle iz smeri Gardeza na zahodu in potisnile sovražnika proti vzhodu, kjer bi na blokirnih položajih že čakala 10. Gorska in 101. Padalska divizija, ki bi uničili umikajoče sovražnikove elemente.

Toda operacija se ni izšla po načrtih. Namesto, da bi se uporniki umaknili, so se močno uprli in celo prisilili afganistanske vojake, da so se umaknili nazaj v Gardez. Ameriški vojaki pa so se znašli pod hudim ognjem iz minometov in avtomatskega orožja. Delno so jih reševale le dobro skrite opazovalnice, ki so navajale letalski ogenj na sovražnikove položaje in tako razbremenile svoje vojake. Poveljujoči operacije so se na koncu odločili, da zamenjajo glavno smer napada in so svoje sile prestavili na položaje severno od doline ter napadli od

tam. Za to so potrebovali nove opazovalnice, ki bi pridobile informacije o novi smeri napada. Kot odličen položaj za takšno opazovalnico so načrtovalci napada določili več kot 3000 metrov visoko goro Takur Ghar, ki je dominirala nad južnimi pihodi v dolino in ponujala odlično opazovanje Marzaka, ki je bil oddaljen dva kilometra proti zahodu. Toda istega mnenja o pomembnosti te gore je bil tudi sovražnik, ki si je na vrh hriba postavil močne položaje, ki jih je tudi dobro prikril. Imel pa je tudi postavljene protiletalske mitraljeze, ki so bili namenjeni za sestrelitev letal oziroma helikopterjev, ki bi letela po dolini.

Načrt je predvideval, da se sile izkrcajo pod goro in se nato peš povzpnejo na vrh, da bi tako prikrili prihod svojih sil na to območje. Helikopter naj bi pristal kakih 1300 metrov stran od načrtovanega položaja opazovalnice, pot do tja naj bi enoti vzela kake štiri ure. Toda tu so se pojavile prve težave. Že obveščevalna poročila so predvidevala, da je sovražnik že zasedel ta vrh, letalske slike so odkrile človeško izdelane rove na vrhu gore ter položaje mitraljeza DShK. Kljub temu, bi se enota ob premiku proti tem položajem izognila zasedi, v primeru stika pa bi se lahko umaknila. A enota SEAL se je takoj začela izmikati počasnemu in napornemu pohodu v visokem snegu in zelo hladni noči ter poskušala izsiliti pristanek helikopterja na samem vrhu gore – ogromna taktična napaka, ki je od enote kot so SEAL nebi pričakovali. Poleg hudih taktičnih napak same enote, je v tej nalogi odpovedalo tudi samo poveljevanje in kontrola saj se niti ni dobro vedelo, kdo bo akciji sploh poveljeval, nato sta še okvara enega od helikopterjev in bližnje bombardiranje letala B-52 premaknila odhod ekipe iz baze ter tako tudi zmanjšala čas, ki ga je ekipa imela preden se začne daniti (Naylor 2005, 306).

Proti gori sta se tako okrog tretje ure zjutraj odpravila dva helikopterja: Razor 04 naj bi pristal severno od vrha, Razor 03, ki je vseboval ekipo SEAL in navajalca letalskega ognja naj bi pristala na vrhu.

Že ob približevanju je posadka Razor 03 opazila še sveže sledove v snegu, ostanke živali in ostale znake človeške prisotnosti. Ravno, ko so se odločali o prekinitvi misije, je helikopter v bok zadela raketa, na helikopter se je usmeril tudi ogenj iz avtomatskega orožja. Ko je pilot poskušal obdržati nadzor, je skozi zadnji del helikopterja padel eden od članov ekipe. Pilot je obdržal nadzor nad helikopterjem in uspel zasilno pristati kakih sedem kilometrov stran od vrha gore, kjer jih je pobral Razor 04 in jih odpeljal v Gardez. Tu so se takoj začeli načrti za rešitev izgubljenega člana ekipe.

Ker v bližini ni bilo primerne pristajališča, hoja na goro pa bi vzela preveč časa, se je enota odločila, da se izkrci na enakem kraju, kjer je bila prej napadena. Ko so se ob peti uri zjutraj vrnili na vrh gore, so bili zopet takoj napadeni, a se je vsem uspelo varno izkrcati, helikopter pa se je vrnil v bazo. Izkrcana ekipa je pod zavetjem teme takoj poiskala višji teren, ki jim je ponujal vsaj malo kritja. Ko so zasedli položaje, so nemudoma padli pod sovražnikov ogenj iz bunkerja le kakih 20 metrov stran (en pripadnik je umrl na mestu, dva sta bila ranjena). Zaradi navzkrižnega ognja in številčne premoči nasprotnika, so se odločili, da prekinejo stik in se umaknejo proti severo-vzhodu ter pokličejo na pomoč letalsko podporo (AC-130).

Med tem se je v bazi že pripravljala na odhod enota za hitro posredovanje sestavljena iz enot Rangerjev (23 pripadnikov). Ti niti niso imeli pravih informacij, kaj se na gori dogaja in kaj točno je njihova naloga. Hkrati so imeli tudi težave z komunikacijsko opremo, kar jim je onemogočalo prejemanje dodatnih navodil in ob svojem prihodu niso vedeli niti, da se je ekipa SEAL umaknila, niti, da jih uporniki pričakujejo in so zato pristali na enakem položaju, kjer sta bila napadena prejšnja helikopterja. To je povzročilo takojšnjo sestrelitev prvega helikopterja, ki je prispel na vrh gore, smrt štirih Rangerjev ter težke poškodbe obeh pilotov. Takoj, ko se jim je uspelo zbrati, so zapustili helikopter in poiskali boljše položaje za kupi kamenja, helikopter je postal kraj za zbiranje in oskrbovanje ranjencev. Ko so zasedli boljše

položaje, so takoj začeli navajati letalski ogenj na sovražnikove položaje, oddaljene le kakih 50 metrov, s tem so tudi preprečili, da bi jih sovražnik preplaval.

Drugi helikopter, ki je nosil Rangerje se je še pravočasno izmaknil na varno 800 metrov stran in 600 metrov nižje pod goro. Tam so navezali stiki s preostanki enote SEAL iz obeh prvih helikopterjev in pričeli vzpon na goro, ki jim je vzel 2 uri pod stalnim minometnim ognjem in po izredno zahtevnem terenu. Do vrha so prišli ob 10.30 in se spopadli s sovražnikom na razdalji 50 metrov. Sedaj, ko so se združili s preostankom svoje enote, so se odločili za napad na sovražnikov bunker. Poklicali so zračni napad na bunkerje in takoj po eksploziji ob podpori dveh lahkih puškomitraljezov v teku frontalno napadli položaje in med tem streljali ter metali ročne granate proti položajem. Tako so v nekaj minutah zasedli vrh hriba in ubili večje število sovražnikovih borcev. Takoj, ko so zavzeli položaje, so izvedli konsolidacijo in vse ranjence premestili na zavzete položaje, saj so bili ti bolj varni in lažje branljivi.

Med selitvijo ranjencev, se je na njih že odprl ogenj s sosednjega, 400 metrov oddaljenega, grebena in takoj ranil še dva pripadnika na položaju za zbiranje ranjencev pri helikopterju. Takoj so poklicali letalsko podporo in v kombinaciji s ognjem iz puškomitraljezov kmalu utišali sovražnikov ogenj. Sovražnikov protiletalski ogenj tudi ni dopuščal ponovnega dnevnega reševanja s helikopterji. Je pa moštvo na Takur Gharju imelo podporo s strani ostalih opazovalnic na bližnjih vrhovih, ki so jih zasedale ameriške in avstralske specialne sile. Te so namreč ves čas navajale letalski ogenj na uporniške sile, ki so poskušale okrepiti sile na vrhu gore.

Šele ob 20.15 so lahko štirje helikopterji evakuirali Rangerje na vrhu hriba ter enoto SEAL, ki je ostala ob vznožju gore. Tako so bili že v dveh urah vsi, tudi ranjeni in mrtvi že v varni bazi. Američani so v tem spopadu izgubili 7 vojakov in imeli 11 ranjenih, Talibani pa naj bi po podatkih med celotnim spopadom in kasnejšim reševanjem izgubili okrog 200 borcev (Internetni vir 1).

Bitko za Takur Ghar lahko prikažemo kot dober primer težav z koordinacijo in komunikacijo med enotami znotraj vojske. Poleg tega je tudi lep primer svojeglavosti posameznih poveljnikov. Po drugi strani pa prikazuje tudi vrhunski nivo usposobljenosti pripadnikov specialnih sil, saj si težko predstavljamo pripadnike regularnih sil, ki bi zdržali takšne napore ter se hkrati tako uspešno borili. Če pa pogledamo delovanje upornikov, lahko vidimo, da taktično razmišljajo precej podobno kot zavezniški vojaki ter da so prav tako več kot sposobni preživeti in se boriti tudi v najslabših pogojih.

8 DELOVANJE BRITANSKE VOJSKE NA TERENU

Britanska vojska v Afganistanu plačuje krvav davek. Talibani prevzemajo vedno večje območje in so čedalje močnejši, pri tem pa jim precej pomaga tudi lokalna podpora plemen. Vsakič, ko se Britanci odpravijo iz »varnih« zidov svojih baz se srečujejo z zasedami, IED napravami, ostrostrelci ali le osamljenim borcem, ki proti njim izstreli raketo in zbeži ter tako za nekaj časa zadrži napredovanje patrolje in morda povzroči kako žrtev.

Britanci so sami ugotovili, da je bojevanje v Afganistanu precej podobno bojevanju v prvi svetovni vojni. Oni držijo svojo prvo linijo v bazah ali mestih pod njihovo kontrolo, Talibani na drugi strani svojo prvo linijo na območjih, kjer imajo podporo lokalnega prebivalstva in kritje v težko prehodnih hribovjih ali poraščenih območjih. Med nasprotnima linijama se ustvari tako imenovana nikogaršnja zemlja, v katero ves čas prodira sovražnik in napada britanske baze in njihovo okolico. Naloga britanskih enot je, da se iz svojih baz približajo robu nikogaršnje zemlje jo prečkajo in poskušajo poiskati stik na sovražnikovi prvi liniji ter ga uničiti in tako poriniti Talibane čim bolj nazaj.

Ta način bojevanja je značilen za območje province Helmand (Slika 5: Province po stopnji nevarnosti), najbolj nevarne in krvave province za britanske vojake. Izvaja se na način, ki ga bom opisal v nadaljevanju.

Premik iz baz, ki služijo tudi kot pripravljalni rajoni se vedno začne v nočnih urah, da se tako čim bolj prikrijejo aktivnosti, saj sovražnik ves čas opazuje delovanje zavezniških sil, poleg tega se s tem tudi izognejo hudi popoldanski vročini, v kateri se tudi Talibani le redko bojujejo. V tem primeru je naloga poiskati sovražnika in vzpostaviti z njim stik, nato nanj izvajati pritisk in ga z močnim ognjem iz vodnih orožij in z minometi prikovati na položaju za toliko časa, da se ga lahko uniči z raketo Javelin ali z zračnim napadom. V primeru napada iz zraka se zahteva oddaljenost prijateljskih sil vsaj 400 metrov od potencialnega cilja.

Napad se začne s postavitvijo ognjenih skupin (t.i. FSG) na, največkrat dve, okoliški dominantni točki. FSG-ji so največkrat sestavljeni iz težkih mitraljezov Browning, raket Javelin, avtomatskih bombometov in puškomitraljezov in kot prevozno sredstvo uporabljajo precej ranljiva vozila Range rover ali pa oklepnike Mastif. Na svoje položaje se premaknejo pod okriljem teme, ob počasnem premikanju in sprotne pregledovanju terena, zaradi konstantne nevarnosti IED naprav. Glavna naloga FSG-jev je, da krijejo enote, ki se približujejo sovražnikovi ognjeni točki in sovražniku preprečijo ognjeno delovanje oziroma umik do prihoda letal, helikopterjev ali do začetka delovanja artilerijske podpore.

Treba je omeniti, da zavezniki ves čas prisluškujejo talibanskim radijskim zvezam in tako pridobijo pomembne informacije o namenih sovražnika. Včasih celo prestrežejo pogovore o točnem času in kraju napada na zavezniške sile. To pomaga bolje določiti njihove položaje.

Tako pri tem načinu delovanja britanski vojaki vzpostavijo FSG-je in razporedijo napadni element na bok ali pa v dolino med oba FSG-ja na dominantnih točkah. Ko pride do stika, FSG-ji odgovorijo z močnim ognjem in tako onemogočijo sovražnika. Med tem napadni element že kliče letalsko oziroma artilerijsko podporo. Ko podpora uniči sovražni ognjeno točko FSG prevzame kritje napadnega elementa, ki se z hitrim premikom približa položajem s katerih so bili napadeni in pregleda območje za možnimi mrtvimi, oziroma, da uniči ali zajame še ostale možne preživele.

Kar je tu najbolj zanimivo je to, da napadna skupina, ki nikoli ni sestavljena iz enote manjše od voda, juriš na sovražnikove položaje izvede takoj po eksploziji letalske bombe oziroma

takoj po koncu artilerijskega napada, ko je sovražnik še v šoku in ni najbolj sposoben delovanja. Hkrati je to tudi veliko tveganje za napad, saj britanske enote te razdalja premagujejo v polnem teku, brez medsebojnega kritja kot smo ga vajeni pri našem usposabljanju. Enota za premagovanje terena uporablja utrjene poti preko polj, saj je tam lažje opaziti možno skrito mino ali IED. Slaba stran te menjave varnosti za hitrost je to, da so premikajoči vojaki bolj izpostavljeni možnemu napadu z boka, poleg tega je veliko tveganje tudi ob napadu s čela, saj je formacija premika največkrat kolona, med premikom pa zaradi težavnega in razgibanega terena prihaja do zbijanja vojakov v gruče, kar predstavlja veliko nevarnost v primeru minometnega napada, eksplozije min ali že ob mitralješkem ognju.

Edino kritje, ki ga uporabljajo premikajoče enote med napadom so suhe struge in ograjena poslopja zapuščenih vasi. Ob vstopanju v te prave labirinte potk, dvorišč in zidov britanski vojaki uporabljajo maksimalno silo. V vsako hišo ali klet je najprej odvržena ročna bomba, prostor je nato prestreljen. Precej se uporabljajo luknje v zidovih, kjer je manjša možnost miniranja. Na vsakem križišču potk se pusti enega ali dva vojaka, ki krijeta hrbet in tako možna presenečenja za vojake, ki čistijo poslopja. Takoj, ko je vas zavzeta, na strehah poslopij zavzamejo svoje položaje ostrostrelci in puškomitraljezi, ki že služijo kot ognjena baza za možna nadaljnja delovanja oziroma kot varovanje za poveljstvo, ki se tam vzpostavi. Treba je omeniti, da so po takem zavzetju vasi na območju sovražnika zavezniki vedno ponovno napadeni, če že ne iz drugih razlogov že za to, da jih izčrpavajo in jim motijo reorganizacijo in konsolidacijo.

Za konec tega primera se lahko vprašamo naslednje vprašanje – zakaj zamenjati varnost za hitrost in se tako »brezglavo« podati na tudi do 400 metrov dolg šprint preko nevarnega ozemlja v tako tvegani formaciji?

Odgovor je precej preprost. Treba je vedeti, da se FSG-ji pred napadom pehote včasih s sovražnikom obstreljujejo tudi po eno uro, kar pomeni veliko porabo streliva in obrabljenost orožij in si zato ne morejo privoščiti časovno daljšega podpiranja. Poleg tega bi bilo počasno napredovanje veliko bolj fizično naporno za vojake, ki so že tako težko opremljeni ter prav tako ne nosijo sabo dovolj streliva za podporo. Strelivo jim precej bolj pomembno pri bojevanju ob prihodu na sovražno ozemlje. Velikokrat se tudi zgodi, da se morajo ob talibanskem protinapadu zaradi pomanjkanja streliva celo umakniti nazaj proti svoji bazi. Prehod terena v počasnem premiku v kaki drugi formaciji, kot je na primer klin, ki je sicer zelo primeren za primer napada s čela ali boka, pa bi pomenil veliko nevarnost zaradi min in IED naprav, ki so posejane povsod po območjih delovanja britanske vojske. Zato je kolona veliko bolj primerna, saj zmanjša možnost, da pride do žrtev zaradi takih eksplozij.

Treba je tudi omeniti, da se Britanci po takem spopadu na koncu v večini primerov umaknejo nazaj v svojo bazo, saj bi ostajanje na takih položajih za njih pomenilo preveliko tveganje. Umik napadalnih enot krijejo FSG-ji, ki poskrbijo za varen umik, skoraj vedno pa ob njihovem umiku pride do obstreljevanja njihovih položajev s strani sovražnika. (Kemp 2008, epizoda 4)

Delovanje se seveda spreminja tudi glede na nalogo, ki jo je potrebno opraviti. Tak primer je lahko operacija Lastay Kulang, ki so jo Britanci izvedli na območju mesta Sangin.

Glavni cilj te operacije je bilo v štirih dneh vstopiti na območje pod vplivom Talibanov in jih uničiti ter pregnati. Drugi zelo pomemben cilj operacije je bilo zagotoviti varnost civilnemu prebivalstvu, tako pridobiti zaupanje ljudi in jim pokazati, da so koalicijske sile prevladujoče na tem območju.

Načrt operacije je bil z vozili Viking zapustiti glavno bazo in se v razmakih med enotami odpeljati do izpostavljene baze, kjer se enote združijo ter se skupaj preko Sangina

premaknejo v puščavo. Tam se vzpostavi neke vrste ciljna zbirna točka, od koder izvedejo napad na sovražnikovo oporišče v vasi Jucalay.

Že sam premik vojske iz glavnih baz ni nikoli neopažen. Sovražnikovi obveščevalci velikokrat sledijo konvojem na motorjih in po mobilnih telefonih sporočajo pot po kateri prihajajo koalicijski vojaki ter tako omogočijo pripravo zased ali pa postavitve min in IED naprav na poti konvoja. Iz tega razloga so vozniki vozil vedno pozorni na to, da ves čas vozijo po istih kolesnicah in tako zmanjšajo možnost, da bi zapeljali na mino. Med premikom se vozila premikajo zelo počasi, večinoma z hitrostjo le 30 kilometrov na uro in se ustavljajo v bazah, kjer lahko varno prespijo, se oskrbijo in pripravijo za nadaljevanje.

Pred napadom vzpostavijo neke vrste ciljno zbirno točko oziroma patroljno bazo, ki jo vzpostavijo v puščavi nekaj kilometrov od točke napada. Patroljno bazo vzpostavijo med griči, ki jim nudijo vsaj nekaj prikritosti in zaščite. Postavljena je iz oklepnih vozil Viking, ki so postavljena v krogu (na podoben način, kot so to nekoč postavljali vozove), FSG-ji s pomočjo nočnih optičnih naprav skrbijo za varovanje pred napadom. Sovražnik sicer ve, na katerem področju se enota nahaja, a ker točne lokacije nima, se v patroljni bazi vedno izvaja maskirna disciplina, prepove se uporaba svetloba, hrup se zmanjša na minimum. S tem tudi zmanjšajo možnost napada z minometi ali RPG-ji.

Zgodaj zjutraj se z vozili čim bolj približajo »zeleni coni«, saj jih v večini primerov sovražnik že pričakuje, ker vozila med vožnjo dvigujejo velike količine prahu in tako opozarjajo na svoj prihod. Približno kilometer pred samo »zeleno cono« se pehota izkrca, saj bi bila nadaljnja vožnja za vozila prenevarna in preveč ovirana zaradi mehke peščene zemlje. Po tej izhodiščni črti se vojaki proti sovražniku premikajo v pohodni koloni in večinoma po utrjenem zemljišču, saj je vsak korak na stran lahko nevaren zaradi min in IED naprav. Vojaki med seboj ohranjajo vsaj pet metrov razdalje, da preprečijo združevanje v gručice ter tako onemogočajo sovražniku, da bi naenkrat lahko uničil več vojakov hkrati. Da je njihov prihod do točke spopada čim bolj varen, pa poskušajo čim več uporabljati kritje naselij v katerih se ustavljajo na kratkih postankih med katerimi opazujejo okolico in poskušajo locirati sovražnikove borce.

Sama ozemlja po katerih se premikajo sile za napad, zaradi namakalnih in odtočnih jarkov, ki jih je okrog vasi polno, predstavljajo veliko možnosti sovražnikovih zased. Pomemben znak za to, da sovražnik nekaj naklepa, je odsotnost domačinov, ki drugače delajo na teh poljih in njihovih otrok, ki se igrajo po vaseh. Sovražnikovi borci namreč, kadar se nameravajo spopasti s koalicijskimi silami prej pridejo v vas in domačine opozorijo, naj se pred spopadom umaknejo in se tako zavarujejo.

Sovražniki se spopadejo z zavezniki, ko le-ti pridejo na bolj odprto ozemlje in takrat sprožijo napad z hkratno izstrelitvijo večjega števila raket RPG in z ognjem iz lahkega pehotnega ter ognjem iz ostrostrelskega orožja. Britanci se ob napadu poiščejo zaklone v namakalnih in odtočnih jarkih ter za zidovi naselij, če so še dovolj blizu. Hkrati takoj odgovorijo z ognjem proti sovražnikovim položajem in pokličejo ognjeno podporo v obliki artilerije in letalskih sil. Poveljniki so še posebej pozorni, da poskrbijo za zavarovanje bokov, saj tudi sovražnikovi vojaki, tako kot zavezniški velikokrat poskušajo napasti z boka z obhodnim manevrom.

Takoj ko je to možno, Britanci poskusijo prevzeti pobudo in sovražnika napasti. Naprej postavijo ognjeno bazo na najugodnejšem položaju, kar so v primeru bližine naselja same strehe hiš, ki zaradi načina konstrukcije predstavljajo dobro kritje za strelce. Sem postavijo lahke in srednje puškomitraljeze, prenosne raketne sisteme in ostrostrelce, katerih naloga je tudi odkrivanje natančnih položajev sovražnika. Napadni del se, v nasprotju s prejšnjim primerom delovanja, poskuša čim hitreje približati po varnih poteh, ki jih predstavljajo

namakalni in odtočni jarki. Ko se približajo na razdaljo, ki je še varna za delovanje artilerije in podpore iz zraka, počakajo, da podpora položi bombardira, nato izvedejo napad.

Problem je, ker so Talibani že precej dobro spoznali taktiko zaveznikov (v tem primeru Britancev) in se velikokrat izmaknejo iz svojih položajev še pred prihodom letalske podpore, oziroma poznajo čas, ki ga artilerijska podpora potrebuje za delovanje in še pravi čas svoje položaje zamenjajo. Britanci se po takem načinu spopada umaknejo s področja zasede, saj jim velikokrat začne primanjkovati streliva predvsem za podporna orožja. Zato se dogaja, da Talibani svoje druge položaje postavijo tako, da umikajočim Britancem postavijo novo zasedo na njihovi poti nazaj. Ti napadi niso pretirano uspešni, so pa dovolj, da vojake dodatno vznemirjajo in utrujajo.

Med večjimi operacijami zaveznikov, katerih cilj je večje področje očistiti sovražnikove prisotnosti se na večje vrhove in grebene postavlja tudi opazovalnice v obliki FSG-jev, ki imajo nalogo, da nadzorujejo vse premike po dolinah in nasprotnih pobočjih. Če katera od teh opazovalnic opazi sumljive premike skupin ljudi in jih potrdi kot oborožene in sovražne, lahko po njih deluje sama, ali pokliče artilerijski oziroma zračni napad. Ti so še posebej uporabni v primeru odkritih podzemnih objektov sovražnika, ki se jih da dobro uničiti z raketami ter bombami z zakasnelim vžigom (»bunker busterji«).

Zavezniki takšne operacije izvajajo praktično eno za drugo, saj imajo premalo vojakov na terenu, da bi lahko zadržali ozemlje, ki so ga ravnokar očistili. Zato se takoj po njihovem odhodu Talibani vrnejo v vasi in zavzamejo enake položaje, ki so bili uničeni že v prejšnji operaciji. Operacije zahtevajo tudi visok davek na vojaki zavezniških sil. Operacija Lastay Kulang naj bi trajala le štiri dni, kot je bilo to rečeno vojakom s strani poveljujočih, na koncu je trajala več tednov. Premalo čistih oblek, nična možnost osebne higiene, eni in isti suhi dnevni obroki vsak dan ter neprestano bojevanje z nasprotnikom, ki ga le redko dejansko vidiš slabo vplivajo na moralo vojakov. (Kemp 2008, epizoda 2)

Britanci niso vedno le napadalci. Pogostokrat so žrtve zased in ostalega delovanja, ki je značilno za gverilski način bojevanja.

Septembra 2007 so se trije vodi (vsak je vseboval 22 do 25 vojakov) v sklopu večje ofenzive proti Talibanom na območju mesta Garmsir, v provinci Helmand, prebijali na območje, kjer pred tem britanske vojske še ni bilo.

Četa je imela nalogo pregledati ozemlje le kak kilometer od baze. Pregled so oteževali mnogi namakalni jarki, zapuščene kmetije in kmetijski kompleksi ter temna noč. Ko je prvi vod, ki je imel nalogo varovanja desnega boka enote okrog polnoči prispel na nikogaršnje ozemlje se je na njih odprl ogenj iz mitraljeza le kakih 30 metrov stran. Štirje vojaki so bili takoj zadeti, ostali pa začasno oslepljeni z fosfornim dimom, ki so ga uporabili uporniki. Poleg mitraljeza se je pričelo še obstreljevanje z raketami in lahkim pehotnim orožjem, uporabljali so tudi svetilne rakete, s katerimi so osvetljevali izpostavljene britanske vojake. Napad je povzročil okrog 10 sekund popolne zmešnjave med britanskimi vrstami, nasprotni ogenj pa ni pojenjal.

Poveljnik voda je nato hitro poveljeval, da si vod poišče zaklon v bližnjem namakalnem jarku ter vrne ogenj. Vezist je napad takoj sporočil nadrejeni enoti, po preštetju enote je poveljnik ugotovil, da mu manjkajo trije ljudje, še trije pa so se ranjeni uspeli privleči jarek. Posledično si vod ni upal vrniti premočnega ognja, saj bi tako lahko ogrozil morda še žive vojake, ki so ostali v navzkrižnem ognju.

Po nekaj trenutkih jim uspe locirati dva svoja pripadnika in ju pod močnim sovražnikovim ognjem in ob ognjeni podpori svoje enote evakuirati v jarek. Ko so bili ranjenci na varnem, je vod pripravil kraj za zbiranje in oskrbo ranjencev nekaj deset metrov za svojimi linijami v

zapuščenem kompleksu. Prispelo je tudi že prvo oklepno vozilo Viking, v katerem je bil četni zdravnik, ki je takoj pričel s triažo ranjenih. Ob dveh zjutraj (po uri in pol spopada) sta v podporo prišla tudi 2. in 3. vod. 2. vod je imel nalogo izvajati ognjeno podporo na desnem boku, 3. vod je imel v svoji formaciji ekipo s težjim orožjem in minometi.

Okrepiteve so dobivali tudi Talibani, ki so poskušali z obhodnim manevrom po desni (kar je njihova pogosta taktika) presenetiti Britance. Prišli so precej blizu položajem in že pričeli z obstreljevanjem z boka. Kljub temu, da je poveljnik 1. voda ves čas navajal minometni ogenj le 20 metrov pred svojo linijo na linijo Talibanov in da so prišle okrepiteve, so bili Talibani premočni. Ukazan je bil umik. Ob ognjeni podpori 2. in 3. voda so se umaknili v bližnji kompleks. Med tem so z minometnim obstreljevanjem pričeli tudi Talibani.

Ker so se Britanci ustrašili ponovne zasede oziroma napada z hrbta, so se vsi trije vodi združili, prispelo je že tudi oklepno vozilo Viking, ki je pripeljalo dodatno strelivo in odpeljalo ranjence. Tako je kakih 50 mož ostalo v jarku prikovanih pod sovražnikovim minometnim in pehotnim ognjem. Britanci so na talibanske linije ves čas navajali artilerijski in minometni ogenj. 3. vod je sicer poskusil z napadom, a se je končal, ko je bil 20 metrov od talibanskih linij ubit njihov poveljnik.

Šele ob pol petih zjutraj (po petih urah spopada) je letalo odvrгло 250-kilogramsko bombo na talibanske položaje je ogenj ponehal, kar je britanskim vojakom omogočilo, da se umaknejo nazaj v svojo bazo.

Rezultat spopada v 1. vodu je bilo osem težje ranjenih in eden mrtev britanski vojak. Talibani pa naj bi v svojih vrstah izgubili 19 upornikov izmed kakih stotih, ki so sodelovali v spopadu (Internetni vir 2).

9 ZAKLJUČEK

Mesec julij je bil za ameriško vojsko najbolj krvav mesec v Afganistanu od njenega začetka leta 2001. Njen poveljnik general Petraeus je sam izjavil, da Afganistan izgubljena vojna in zato izgubil svoje poveljniško mesto. Talibani pod svoj nadzor pridobivajo vedno večja ozemlja. Vsakič, ko v koalicijskih bombardiranjih umre kak Afganistanec, Talibani pridobijo nove zaveznike. Nič od tega ne more kazati na to, da zavezniki dobivajo vojno v Afganistanu. Vojna je bila izgubljena v tistem trenutku, ko je bil Afganistan postavljen na stranski tir in je glavni cilj postal Irak.

V jedru sem prišel do zaključka, da se hipoteza potrdi, saj trenutno nič ne kaže na to, da bi se vojna dobivala.

Na podlagi svojih ugotovitev glede vojska ZDA in Velike Britanije lahko pridem do naslednjih zaključkov, ki so si precej enaki za obe vojski:

- potrebujejo več letalske podpore, predvsem helikopterjev, ki lažje delujejo na tako razgibanem terenu in proti hitro gibljivem nasprotniku,
- poveljniki manjših bojnih enot potrebujejo več samostojnosti pri odločanju na bojišču in s tem obdržati pobudo,
- večji poudarek je potreben na pridobivanju zanesljivega HUMINT-a,
- potrebna je boljša koordinacija sodelovanja z ostalimi vojskami in silami na terenu, da se naloge nebi podvajale in se enote nebi ovirale med seboj,
- potrebno bi bilo združiti poveljstva ZDA, NATO in ISAF, da bi bilo delovanje bolj usklajeno in bolje koordinirano,
- izboljšati je potrebno civilno-vojaško sodelovanje ter čim bolj zmanjšati kolateralno škodo med bombardiranjmi,
- potrebna je večja uporaba specialnih enot, posebej za naloge opazovanja in nadziranja

Če pogledamo taktične postopke obeh vojska, lahko ugotovimo, da se precej držita svojih FM-ov, kar je tudi razumljivo. Prav tako oboji nikoli ne izvajajo napadalnih akcij brez podpore iz zraka oziroma artilerijske podpore. Oboji pri napadu najprej locirajo sovražnikove položaje in nato pokličejo indirektni ogenj. Po eksploziji pa se pod kritjem ognjene baze premaknejo proti sovražnikovim položajem kakor hitro možno, četudi ob tem ne upoštevajo popolnoma taktičnih načel premikanja. Pomembnejši je čas, saj je največji problem pomanjkanje streliva. Poraba streliva je namreč pri podpori ogromna, zato mora napadni element čim hitreje prispeti do sovražnikovih položajev in postaviti novo ognjeno bazo. V ognjeni podpori večinoma delujejo težja orožja, ki imajo večji domet (mitraljezi, puškomitraljezi, avtomatski bombometi, raketni sistemi) ter občasno ostrostrelne puške. Na območju ognjene baze hkrati napadalce čakajo njihova vozila, od katerih nekatera sodelujejo kot ognjena podpora.

Tudi ko njihove enote padejo v zasedo, je odgovor podoben. Najprej si poiščejo zaklone iz katerih poskušajo nevtralizirati sovražnikov ogenj ter takoj pokličejo podporo. Tu je treba omeniti dobre sposobnosti ameriških in britanskih navajalcev ognja, ki pogostokrat navajajo ogenj le nekaj deset metrov pred svoje položaje. Delovanje je precej omejeno na pehotno

taktiko, saj je delovanje z vozili zaradi slabega terena in nevarnosti min večinoma omejeno na vlogo ognjene podpore, t.i. FSG-jev.

Oboji se na svoje operacije odpravljajo iz svojih prednjih operativnih baz, ki jim služijo kot pripravljalni rajoni ter območja na katera se umaknejo po akciji, da se reorganizirajo in konsolidirajo. Hkrati pa uporabljajo tudi opazovalnice, s katerih navajajo letalski in artilerijski ogenj na možne opažene cilje.

Zavzetega ozemlja v večini primerov ne morejo zadržati, saj nimajo dovolj sil ter sredstev za obrambo osvobojenega. Zato se morajo vrniti v svoje baze, sovražnik pa se vrne na svoje stare položaje.

Kakšni so glede na izkušnje večjih vojska predlogi za Slovensko vojsko? Predlogi so naslednji:

- izboljšanje fizične pripravljenosti pripadnikov,
- lastna zračna podpora oziroma možnost zračnega transporta,
- lastna neposredna ognjena podpora v obliki minometov.

Za zaključek lahko ugotovimo, da vojne v Afganistanu še zdaleč ni konec ter da bo treba spremeniti še veliko dejavnikov, če bomo hoteli premagati sovražnika, ki ga do sedaj ni uspelo premagati še nikomur.

PRILOGE

Slika 1: Prisotnost koalicijskih sil v Afganistanu

Vir:

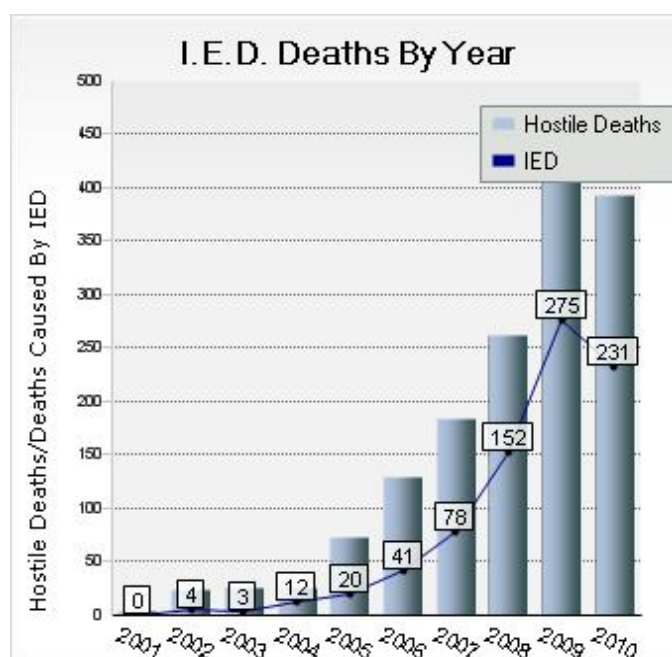
http://newsing.bbc.co.uk/media/images/45608000/gif/_45608821_afghanistan_troops_466.gif

Slika 2: Pomembnejše province ob meji s Pakistanom

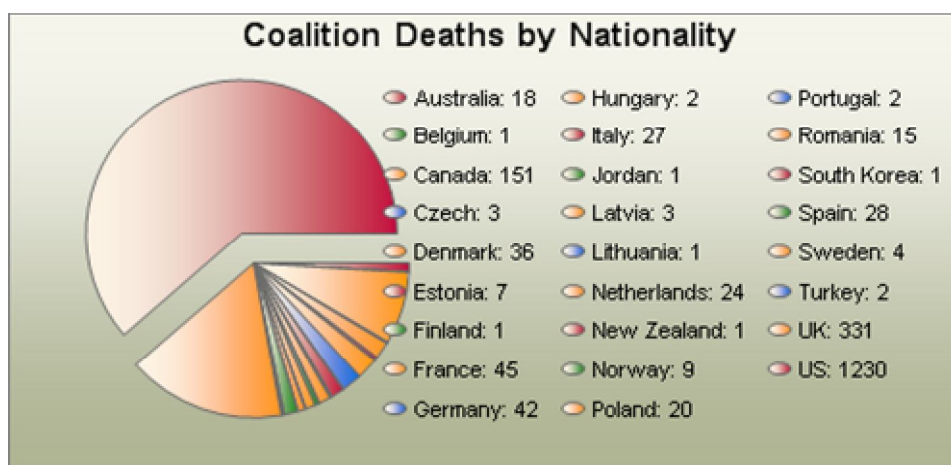
Vir: http://northernafghanistan.com/files/2010/02/afghan_pakistan_7861.gif

Slika 3: Smrti zaradi IED napadov v Afganistanu

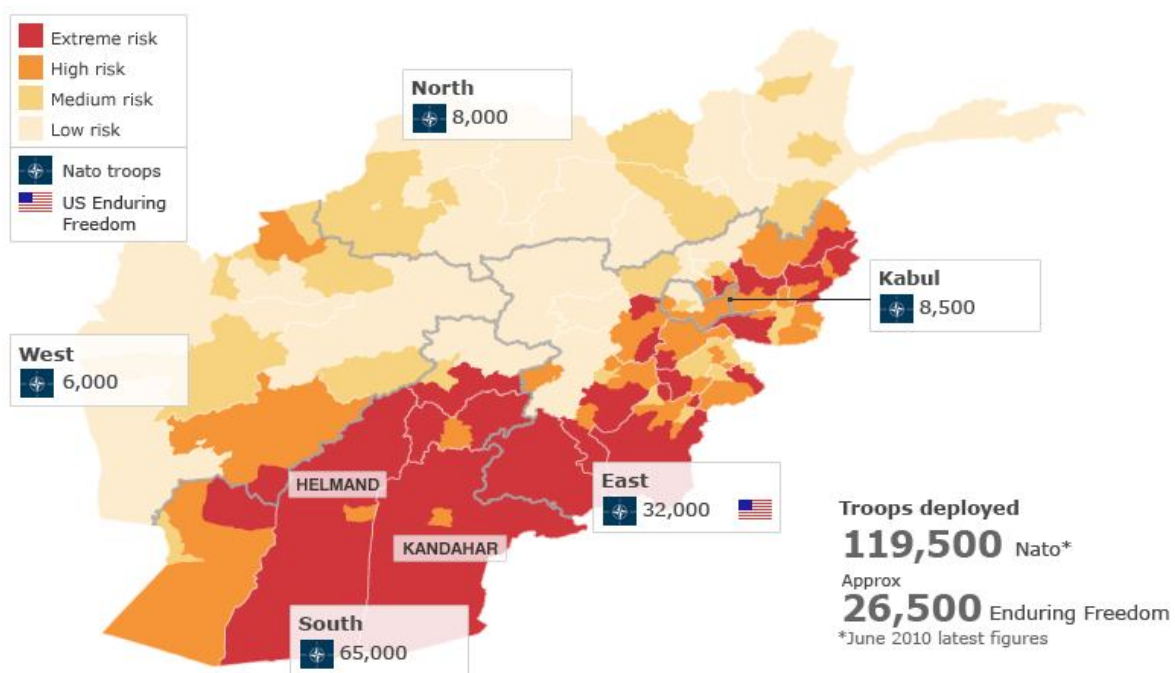
Vir: <http://icasualties.org/oef/>

Slika 4: Razmerje žrtev med koalicijskimi silami

Vir: <http://icasualties.org/oef/>

Slika 5: Province po stopnji nevarnosti

Source: UN/Isaf/US Government

Vir: http://otherdefence.files.wordpress.com/2009/12/4683608_afghan_troops_786_21.gif

LITERATURA

INTERNETNI VIRI

1. Internetni vir 1: *Executive Summary of the Battle of Takur Ghar*. U.S. DoD (24.5.2002) Dostopno na:
 - a. <http://www.defense.gov/news/May2002/d20020524takurghar.pdf> (27.6.2010)
2. Internetni vir 2: Gillian, Audrey (2008) *The hardest night of their lives*. Manchester: Guardian(12.01.2008) Dostopno na:
 - a. <http://www.guardian.co.uk/world/interactive/2007/dec/14/afghanistan> (1.8.2010)
3. Kemp, Ross. 2008. *Ross Kemp in Afghanistan*. 1. sezona. Sky one.

KNJIŽNI VIRI

4. Areh, Valentin (2002) *Afganistan*. Ljubljana: Educy
5. Gant, Jim. 2009. *One tribe at the time*. Los Angeles: Nine sisters import.
6. Naylor, Sean. 2005. *Not a good day to die*. New York: Berkley books.
7. Rashid, Ahmed. 2010. *Taliban*. London: I. B. Tauris
8. Jones, Seth G. 2008. *Counterinsurgency in Afghanistan*. Santa Monica. RAND Corporation.

ČLANKI

9. Chivers, C.J.. 2009. Turning tables, U.S. troops ambush Taliban with swift and lethal results. *New York Times*, (17. april).
10. Kuhar, Miha. 2007. *Opazovanje*. Revija Obramba 12: 50-53
11. Mikelj, Jure. 2009. Kdaj gospodar na svoji zemlji?. Revija *Obramba* 41: 28-30
12. Marston, Daniel. 2007. *Lessons in 21st-century counterinsurgency*.
13. Moore, Andrew in Black, Nick (2009) *Seizing the initiative*.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

Slovenska vojska

Poveljstvo za doktrino, razvoj,
izobraževanje in usposabljanje

Šola za častnike

IZJAVA O AVTORSTVU zaključne naloge

Spodaj podpisani Jernej Alič, kandidat na šoli za častnike Slovenske vojske izjavljam, da sem avtor zaključne naloge z naslovom: *Primeri delovanja vojska ZDA in Velike Britanije v Afganistanu do nivoja voda*.

S svojim podpisom zagotavljam, da sem pri pisanju naloge upošteval vsa navodila in zakonske omejitve glede plagiatorstva in citiranja pridobljenih besedil.

Maribor
20.08.2010

Ndes. Jernej Alič